

UNIVERSITATEA DIN BUCUREȘTI
FACULTATEA DE TEOLOGIE ROMANO-CATOLICĂ
ASISTENȚA SOCIALĂ A BISERICII

IMPLICAREA BISERICII
ÎN EDUCAȚIE
PRIN ORGANIZAȚII ȘI ASOCIAȚII
LUCRARE DE DIZERTAȚIE

COORDONATOR:

As. Univ. Dr. Daniela-Ionela Mare

ABSOLVENT:

Moldovan Ioan

BUCUREȘTI

2018

Cuprins

Listă de abrevieri	4
Introducere.....	6
1. Dumnezeu și pedagogia divină	8
1.1. Dumnezeu Tatăl, educatorul	8
1.2. Isus Învățătorul	10
1.2.1. Educația integrală și modul divin de a învăța al lui Isus	11
1.2.2. Isus, model de sfințenie	12
1.2.3. Învățătura despre relația dintre Dumnezeu și aproapele	14
1.3. Duhul Sfânt și desăvârșirea educației dumnezeiești	16
2. Rolul familiei în educația creștină.....	18
2.1. Responsabilitatea educației revine familiei	18
2.2. Transmiterea valorilor în mediul familial	21
2.3. Rolul climatului familial în educația copilului	25
2.4. Educația la credință și familia în Sfânta Scriptură.....	27
3. Biserica, mamă și educatoare	30
3.1. Istoria catehezei și funcția Bisericii de a învăța.....	30
3.2. Congregația pentru Educația Catolică	36
3.3. Catehizarea și rolul laicilor în aceasta	39
3.4. Catehetul, educator și model de credință	41
3.5. Instituțiile educative catolice	45
3.5.1. Școlile și universitățile catolice	46
3.5.2. Educația integrală a instituțiilor educative catolice	48
3.5.3. Profesorii din instituțiile educative catolice.....	51

3.6. Congregații religioase implicate în educație.....	54
3.6.1. Congregații masculine	54
3.6.2. Congregații feminine	57
4. Asociații și organizații cu specific educativ	59
4.1 Cadrul general al educației	59
4.2. Personalizarea metodelor pedagogice și sensul lor practic.....	62
4.3. Educatorul și conduita lui	65
4.4. Sărăcia educațională și factorii ei cauzatori.....	66
4.4.1. Sărăcia materială.....	67
4.4.2. Sărăcia relativă.....	70
4.4.3. Excluziunea și inegalitatea de acces la educație	72
4.5. Proiectul “Pe locuri, fiți gata, start!”.....	75
4.6. Instituția de învățământ Arenales	77
4.7. Organizația Mondială Cercetășească	79
4.7.1. Istoria Mișcării Cercetășești.....	79
4.7.2. Cercetășia, un mod de viață	80
4.7.3. Metoda educativă cercetășească	81
4.7.4. Studiu de caz: Centrul Local Cercetășii Franciscani și cazurile sociale din cadrul lui	83
Concluzie.....	86
Bibliografie	88

Listă de abrevieri

1. Abrevieri ale cărților Bibliei

Noul Testament

- Mt   Evanghelia după sfântul Matei
Mc   Evanghelia după sfântul Marcu
Lc   Evanghelia după sfântul Luca
In   Evanghelia după sfântul Ioan
Rom   Scrisoarea sfântului apostol Paul către Romani
1Cor   Scrisoarea întâi a sfântului apostol Paul către Corinteni
2Cor   Scrisoarea a doua a sfântului apostol Paul către Corinteni
Gal   Scrisoarea sfântului apostol Paul către Galateni
Ef   Scrisoarea sfântului apostol Paul către Efeseni
Fil   Scrisoarea sfântului apostol Paul către Filipeni
Col   Scrisoarea sfântului apostol Paul către Coloseni
1Tes   Scrisoarea întâi a sfântului apostol Paul către Tesalonicer
2Tes   Scrisoarea a doua a sfântului apostol Paul către Tesaloniceni
1Tim   Scrisoarea întâi a sfântului apostol Paul către Timotei
2Tim   Scrisoarea a doua a sfântului apostol Paul către Timotei
Tit   Scrisoarea sfântului apostol Paul către Tit
Fil   Scrisoarea sfântului apostol Paul către Filimon
Evr   Scrisoarea către Evrei
Iac   Scrisoarea sfântului apostol Iacob
1Pt   Scrisoarea întâi a sfântului apostol Petru
1In   Scrisoarea întâi a sfântului apostol Ioan Scrisoarea a doua a sfântului apostol Ioan

2. Sigle și alte abrevieri

Alin.	aliniat
Art.	articol
CBC	Catehismul Bisericii Romano-catolice
CV II	Conciliul Vatican II
Cf.	Confer
Coord.	Coordonator
ICCV	Institutul de Cercetare a Calității Vieții
Op. cit.	operă citată

Introducere

Educația, prin formarea integrală, privește viața persoanelor, dar mai cu seamă a copiilor și a tinerilor, reprezentanți ai viitorului societății. Ea încearcă să dea un răspuns cât mai bun provocărilor pe care societatea le întâmpină într-o astfel de lume schimbătoare.

În această lucrare se va constata care este rolul părinților, cei care au dreptul și obligația de a-l educa pe copil. Este nevoie ca aceștia să fie primitivi, să-i ofere iubire și căldură și să-l conducă împreună la o adevărată viață de credință spre a contribui la consolidarea societății de astăzi, care este marcată de criza de valori.

Biserica, întemeiată și condusă de Isus Cristos, își îndeplinește și ea misiunea educativă prin fapta de milostenie a învățării celor neștiutori. Ea este mereu aproape de om, mai ales când acesta se află în dificultate socială, materială sau spirituală. Acest aspect se va vedea în activitatea catehetică a persoanelor creștine și în comunitățile religioase, numite congregații.

Omul are dreptul la educație, iar aceasta face referire la demnitatea persoanei unice, care se dezvoltă într-un mod incomparabil și irepetabil, de la concepție până la moarte. Educația trebuie asigurată pentru fiecare persoană în parte, indiferent de naționalitate, religie, gen sau mod de gândire.

Formele de organizare ca instituțiile, congregațiile și organizațiile îi vin în ajutor omului în diferitele cerințe pe care le prezintă dimensiunile dezvoltării sale umane, sociale și spirituale. Se va vedea cum această implicare și sprijin în domeniul social are un rol important mai ales pentru cei care provin din medii familiale defavorizate.

Educatorii, fără de care acțiunea educativă nu s-ar putea realiza, sunt principalii actori în învățarea și instruirea persoanelor. De ei este nevoie la tot pasul, în orice formă de organizare colectivă, în special în toate formele de învățământ. Este nevoie de o conduită morală adecvată și creștină din partea educatorului, care reprezintă un model pentru cei pe care îi are în grijă. Vocația de educator este un dar extraordinar primit de la Dumnezeu și este nevoie să fie fructificat spre binele propriu și al celorlalți.

Factorii care influențează educația, atât cei pozitivi cât și cei negativi, sunt diverși. Cum reușita școlară se poate datora susținerii și sprijinului, sărăcia educațională poate fi cauzată de o multitudine de aspecte ce vizează incapacitatea de dezvoltare a persoanei pe diferite planuri, fie ele psihice, relaționale sau spirituale.

În ajutorul nevoii educaționale vine statul și Biserica, prin asistența și activitatea din sfera organizațiilor și asociațiilor. Statul asigură dreptul la educație, reglementat prin lege, iar Biserica își îndeplinește această funcție de învățare împlinind porunca iubirii dată de Isus Cristos.

În această lucrare se va observa cum educația persoanei este una complexă și cum aceasta include o varietate de dimensiuni ale dezvoltării. Pornind de la familie, prima școală a învățării, până la universitate și diferite forme de organizare educative, omul trece printr-o continuă formare, prin mâna multor profesori și formatori, astfel că experiența lui de învățare teoretică și practică este unică.

Capitolul I

Dumnezeu și pedagogia divină

1.1. Dumnezeu Tatăl, educatorul

Dumnezeu este educatorul suprem al omului, conducându-l pe acesta la mântuire, respectându-i libertatea și totodată trimițându-i diferite încercări pentru a-l readuce pe calea cea dreaptă. Biblia se mai numește și Sfânta Scriptură și conține cărți prin care Dumnezeu își dezvăluie planul său de mântuire pentru poporul Său.

Cărțile Sfintei Scripturi învață adevărul, pentru că Însuși Duhul Sfânt a inspirat persoanele care le-au scris și astfel ele transmit cu certitudine adevărul pe care Dumnezeu a voit să îl consemneze în aceste Scrieri sacre¹. Cărțile Sfintei Scripturi îi învață pe creștini adevărurile despre Dumnezeu.

Scrise pentru învățătura credincioșilor, aceste scrieri relatează evenimente care duc la un mod corect, moral, de a acționa². De multe ori se recurge la citarea cărții Bibliei pentru a explica de ce un act este sau nu moral sau creștinesc.

Legea lui Dumnezeu o constituie cele zece porunci ale lui Dumnezeu, porunci ce pun accent pe responsabilitatea omului și pe drepturile ce aparțin naturii umane. Cele zece porunci constituie expresia legii naturale a conștiinței omului. De asemenea, persoanele creștine au datoria să respecte autoritatea Bisericii și învățăturile sale disciplinare, care cheamă a fi ascultate cu iubire³ și care, ca și cele zece porunci, sunt menite pentru a-l conduce pe om la mântuire. Cum orice copil ar trebui să asculte de mama sa pentru că aceasta îi dorește întotdeauna binele, tot așa și creștinul este invitat să asculte îndemnul Bisericii Mamă.

---

¹ Cf. *Catehismul Bisericii Catolice*, Editura Arhiepiscopiei Romano-Catolice de București, București, 1993, 107

² Cf. *CBC*, 117

³ Cf. *CBC*, 2070

Cu toate că pedagogia divină nu poate să fie descrisă în termeni umani, despre educația lui Dumnezeu se poate spune că este caracterizată de iubire și de dialog. Dumnezeu învață, descoperă, sfătuiește, făgăduiește, pedepsește, răsplătește, rămâne fidel planului său și răbdător în planul urmărit. În Biblie, Dumnezeu este Educatorul prin excelență. Este cel care încearcă să-l facă pe poporul Său să asculte de El, prin împlinirea Legii⁴. Educația divină este greu de caracterizat pentru că vine de la Dumnezeu, Cel Care este desăvârșit în înțelepciune și cunoaștere. Pentru educația lui Dumnezeu, se folosește imaginea tatălui care își educă fiul, cu o iubire duiosă (cf. Os 11, 1-4).

Iubirea reprezintă sensul deplin și fundamentul vocației oricărei ființe umane. Omul este fericit numai dacă primește educația divină de la Dumnezeu Tatăl. Fidelitatea față de viața creștină, viața de după Botez, îi pune pe creștini să se întrebe care este voința lui Dumnezeu și să privească spre înălțimi, pentru că sunt fii Lui⁵. Dumnezeu educă într-un spirit superior materiei, superior celor trecătoare. Educația Lui privește în primul rând sufletul omului. Iar sufletul este hrănit cu a face voința lui Dumnezeu, ceea ce înseamnă o viață de sfințenie și iubire îndreptată către aproapele, aspecte concrete ale iubirii față de Creator.

Profetul este cel care face Voința lui Dumnezeu și o mărturisește. În Vechiul Testament și chiar și în zilele de astăzi, Dumnezeu se folosește de profeți, care au rolul de a atrage atenția asupra lipsei de moralitate și credință ale poporului ales al lui Dumnezeu. Dumnezeu este un bun educator și făgăduiește răsplată pentru ascultarea Legii. Corijarea face parte din lecția pe care Creatorul o dă pentru abaterea poporului de la căile Sale. Profetul este cel care amintește poporului voința și calea lui Dumnezeu, însă fii răzvrățiți nu vor să primească învățătura, fapt pentru care vine și corijarea lor (cf. Ier 10,24; 30,11; 46,28)⁶. Tatăl Ceresc cunoaște cel mai bine cum să-și educe copiii, cum să-i facă să devină din ce în ce mai buni sau să îi îndrepte prin încercări. Corijarea lui Dumnezeu nu se

---

⁴ Cf. X. Leon-Dufour (coord.), *Vocabular de teologie*, Editura Arhiepiscopiei Romano-catolice de București, București, 2001, 190

⁵ Cf. Opera pontificală pentru vocațiile religioase, *Noi vocații pentru o nouă Europă*, Presa Bună, Iași, 2000, 47-50

⁶ Cf. X. Leon-Dufour, *Op. cit.*, 191

compară cu corijarea pământească, din simplu motiv că Dumnezeu, în atotștiința Sa, cunoaște cel mai bine sufletele și nevoile oamenilor. Răbdarea face parte din metoda educativă a lui Dumnezeu, care rămâne fidel promisiunilor făcute poporului ales, chiar dacă acesta îi greșește de atâtea ori.

Educația Tatălui Ceresc își va atinge punctul culminant în ziua în care Legea va fi scrisă în inimi: <<Nimeni nu-l va mai învăța pe aproapele său și nimeni, pe fratele său, zicând: “Cunoaște-l pe Domnul!”>>, pentru că toți mă vor cunoaște, de la cel mai mic până la cel mai mare>> (cf. Ier 31,34)⁷. Dumnezeu se face om în persoana lui Isus Cristos pentru a fi aproape de cei care au nevoie de el: cei bolnavi, cei părăsiți, cei păcătoși.

1.2. Isus Învățătorul

Evangeliiile sunt cărțile care transmit fidel învățăturile lui Isus, care, trăind în mijlocul oamenilor, i-a învățat pe aceștia spre mântuirea lor veșnică⁸. Isus a avut mereu în vedere starea interioară, sufletească a omului când răspândea învățătura Sa divină.

Tatăl l-a înfățișat pe Isus, Fiul Său, ca Mântuitor și Educator al omenirii, în momentul schimbării la față, Dumnezeu Tatăl a spus: „Acesta este Fiul meu cel iubit, ascultați de el!” (Mc. 9,7)⁹ Isus, fiind a doua Persoană Dumnezeiască, s-a făcut trup și a locuit între oameni, pe care, după voința Tatălui Ceresc, i-a educat în iubire și adevăr.

Isus, cel mai mare expert în umanitate și formare a oamenilor, este Modelul desăvârșit de Educator și Învățător. Este lumină și călăuză pentru cel care educă și cel care se lasă educat¹⁰. Este Cel Care ne conduce pe calea spre mântuire.

Creștinii sunt îndemnați să păstreze învățătura faptele lui Isus, pentru că acestea constituie cea mai bună, cea mai de preț și mai minunată îndrumare spirituală, în care se pot descoperi mereu noi sensuri necesare sufletului¹¹. Prin Evanghelie, Dumnezeu vorbește

---

⁷ Cf. *Ibidem*, 192

⁸ Cf. *CBC*, 126

⁹ Cf. G. Pezzuto, *Isus ne învață să educăm și să ne educăm*, Editura Pauline, București, 2013, 36

¹⁰ Cf. *Ibidem*, 17

¹¹ Cf. *CBC*, 127

fiecăruia în parte, astfel că se poate găsi pacea sufletului atât în momentele bune ale vieții, cât mai ales în cele dificile.

1.2.1. Educația integrală și modul divin de a învăța al lui Isus

Isus îi educa pe oameni în adevăr și viață, ajutând la creșterea integrală a oamenilor ca fii ai lui Dumnezeu. Educația lui Isus construia ființa umană în lumina adevărului și binelui și forma conștiințe, promova libertatea interioară a omului, arătând valoarea capacității minții și inimii care orientează voința¹². Cristos Domnul a valorificat, pe timpul vieții Sale pământești, capacitățile minții cu care omul a fost înzestrat de Dumnezeu.

Cristos avea încredere în capacitatea pozitivă a persoanelor și cunoștea situațiile lor reale. Înțelegea starea lăuntrică a oamenilor, arăta sensibilitate la nevoile și dificultățile lor marcate de suferință și de nevoi. Respecta limitele și puna în lumină trăsăturile pozitive umane și lăuntrice ale oamenilor. Domnul nostru Isus Cristos, pe timpul vieții Sale pământești, privea dincolo de aparențe și ținea cont de dispoziția lăuntrică și intențiile a fiecăruia¹³. Isus cunoaște pe deplin natura umană, fapt ce îl face un învățător desăvârșit.

În centrul atenției lui Isus se afla persoana umană, întreaga Sa lucrare fiind în folosul binelui persoanelor. Avea în vedere faptul că fiecare om este principalul responsabil asupra propriei vieți. De aceea, stimula și valorifica responsabilitatea personală asupra dezvoltării integrale, a inteligenței, a capacității de a iubi, a aptitudinilor. În virtutea liberății ei, persoana este responsabilă pentru dezvoltarea personală. Isus dedica mare parte din timp o instruirii și formării apostolilor săi, în cadrul unui raport individualizat de prietenie care favoriza maturizarea și creșterea lor lăuntrică. Cristos răspundea întrebărilor puse de apostolii Săi și îi pregătea pentru experiențe noi, ținând seama de nevoile, incertitudinile și temerile lor¹⁴. Isus și-a ales apostoli pentru ca aceștia să ducă mai departe vestea cea bună a mântuirii și a vieții veșnice.

---

¹² Cf. G. Pezzuto, *Op. cit.*, 9

¹³ Cf. *Ibidem.*, 38

¹⁴ Cf. *Ibidem.*, 41-43

Învățând despre libertatea interioară, El îi îndemna pe oameni să nu-și lege inima de comorile pământești, de bani, bogății, prestigiu, ci să-și adune comori în ceruri, pentru că acestea nu sunt trecătoare. Libertatea față de păcat este cea mai importantă, pentru că vizează libertatea lăuntrică a sufletului. Păcatul presupune degradarea și înrobirea sufletului și a voinței. Isus le vorbea interlocutorilor Săi despre faptul că cel care comite păcatul este sclavul lui. (cf. In 8,34) De multe ori, adresa chemări oamenilor pentru a-L urma, însă într-un mod subtil, în care respecta libertatea personală: dacă vrei ...; cine vrea ...; dacă vreți¹⁵. Isus arăta că bogățiile lumii nu înseamnă nimic dacă persoana îl dă la o parte pe Dumnezeu. Sufletul omului este cel care nu se vede, însă acesta este cel care are cea mai mare nevoie de libertate. Libertatea despre care vorbea Isus este cea față de orice îl împiedică pe om să îl iubească pe Dumnezeu.

O trăsătură tipică a învățaturii lui Isus o constituie parabolele, prin care El spune că vorbele nu sunt de ajuns, ci este nevoie de fapte. Parabolele erau acele povestiri care ascundeau o învățătură prețioasă. Pentru cei care își întăreau inimile în fața unor asemenea mesaje pe care le prezintă parabolele, acestea rămân un mister¹⁶. Pentru a înțelege mesajul din învățătura și parabolele lui Isus, credincioșii trebuie să-și deschidă inimile și să se lase educați de Divinul Învățător, care vorbește și atrage într-un mod atât de subtil, respectând voința omului.

1.2.2. Isus, model de sfințenie

Isus este modelul de sfințenie al oricărui creștin. El Însuși spune să învățăm de la El blândețea și umilința inimii (Cf. Mt 11, 29). Dumnezeu Tatăl, pe muntele pe care Isus S-a schimbat la față, ne îndeamnă să ascultăm de Fiul Său (Cf. Mc 9, 7). În sfârșit, Cristos ne îndeamnă să ne iubim unii pe alții așa cum ne-a iubit El (Cf. In 15, 12)¹⁷. Iar iubirea Sa a arătat-o pe cruce, brațele deschise, chemând întreaga omenire la Sine. Nu există o iubire

---

¹⁵ Cf. *Ibidem.*, 142-146

¹⁶ Cf. *CBC*, 549

¹⁷ Cf. *Ibidem.*, 459

mai mare ca cea a lui Isus. Nu există o iubire mai mare ca aceea care-și dă viața pentru ceilalți. Creștinii sunt chemați la acea iubire, urmându-l în toate pe Cristos.

Fiind educatorul perfect, Isus nu s-a mulțumit doar să spună ce este de făcut, ci a dat și exemplu, prin sărăcia sa, fidelitatea față de misiune, prin iubirea sa frățească care a ajuns la slujirea prin spălarea picioarelor (In. 13,14) și chiar moartea pe cruce, prin care a luat asupra Sa păcatul lumii (cf. In 1,29)¹⁸. Isus a dat cel mai înalt exemplu de iubire, iar credincioșii îi împlinesc porunca iubirii în măsura în care își dedică viața pentru cei din jurul lor.

Învățătorul Divin îi învăța pe oameni binele săvârșind El Însuși în mod concret binele. În cuvintele Sale, prin viața Sa, în comportamentul și toate lucrările Sale se reflectau adevărul și calea binelui spre care îi conducea și pe ceilalți.¹⁹ Viața lui Isus a fost o continuă învățătură pentru ceilalți. Prin tăcerea Sa, minunile și gesturile Sale, iubirea Sa, grija față de cei mici și nevoiași, acceptarea sacrificiului pentru salvarea omenirii și Învierea constituie săvârșirea Revelației²⁰. Pedagogia dumnezeiască a lui Isus Cristos nu se referă doar la învățătura Sa, ci la întreaga Sa viață, la minunile sale și la vindecările pe care le-a adus oamenilor.

Isus învăța poporul, arătându-le căile sale care duceau la cunoașterea lăuntrică. Îi mai învăța că a trăi în chip uman însemna ca cineva să crească în conformitate cu voința și indicațiile lui Dumnezeu și respectând poruncile Lui.²¹ Vorbind cu autoritate, Isus era considerat de către iudei un “rabbi”, învățător. Când a fost pe pământ, în cadrul interpretărilor rabinice ale Legii, Isus interpreta Legea fără să-i contrarieze pe învățătorii acesteia. “El îi învăța ca unul care are autoritate, și nu în felul cărturarilor lor”. (Mt 7, 29) Isus dă un chip divin interpretării legii, printr-o învățătură care o desăvârșește: „Din nou ați auzit că s-a spus celor din vechime, (...) Eu însă vă spun” (Mt 5, 33.34)²². Dumnezeu este credincios făgăduințelor Sale, iar învățătura Lui Cristos este vrednică de încredere, căci este

---

¹⁸ Cf. L. D. Xavier, *Op. cit.*, 192

¹⁹ Cf. G. Pezzuto, *Op. cit.*, 41.54

²⁰ Cf. *CBC*, 561

²¹ Cf. G. Pezzuto, *Op. cit.*, 35

²² Cf. *CBC*, 581

întemeiată pe însuși autoritatea Adevărului lui Dumnezeu²³. Prin interpretarea Sa divină, Isus ia sensul general al poruncilor și îi explică particularitățile și aspectele importante ce decurg din acestea.

Învățătura lui Cristos este complexă și presupune efort și renunțare. Aceasta implică iertarea ofenselor și extinde porunca iubirii, porunca noii Legi, până și la dușmani. Isus sintetizează poruncile de iubire față de aproape prin răspunsul pe care i-l dă unui tânăr care dorea să aibă viața veșnică: „Să-l iubești pe aproapele tău ca pe tine însuși!” (Mt 19,19)²⁴. Adevărata iubire nu este doar față de cei care ne iubesc, ci față de aceia care nu ne iubesc sau care ne este greu să-i simpatizăm din diverse motive. Educația integrală a lui Cristos privește potențialul persoanei care poate aduce schimbare în lume, prin atitudinea și viața sa creștină.

1.2.3. Învățătura despre relația dintre Dumnezeu și aproapele

Omul își poate valorifica sufletul numai în relație cu Creatorul său. Această relație se concretizează în iubirea față de aproapele și în trăirea vieții creștine. Când un tânăr l-a întrebat pe Isus „Care poruncă este cea mai mare în Lege?” (Mt 22, 36), El i-a răspuns: „Să-l iubești pe Domnul Dumnezeuul tău din toată inima ta, din tot sufletul tău și din tot cugetul tău! Aceasta este cea mai mare și cea dintâi poruncă. Iar a doua este asemenea acesteia: «Să-l iubești pe aproapele tău ca pe tine însuși!»”(Mt 22, 37-39). Aceste două porunci cuprind toată învățătura legii și a proorocilor²⁵. Poruncile iubirii de Dumnezeu și de aproapele sunt interdependente, pentru că iubirea de Dumnezeu se concretizează în iubirea față de aproapele și iubirea față de aproapele are fundament solid în iubirea de Dumnezeu.

Rugăciunea menține relația omului cu Dumnezeu și trebuie să fie una continuă, dacă un creștin dorește să țină piept dificultăților vieții, mai ales celor spirituale. Într-o zi, discipolii lui Isus i-au cerut să-i învețe să se roage. Cristos le vorbește despre rugăciunea

---

²³ Cf. *Ibidem*, 1063

²⁴ Cf. *Ibidem*, 1933.2052

²⁵ Cf. *Ibidem*, 2055

care se aplică în viață, în fapte. Rugăciunea nu constă nu mai în a pronunța numele lui Dumnezeu, ci în a face voința Tatălui, a colabora la planul divin²⁶. Adevărata credință nu este doar una cunoscută teoretic, ci are nevoie de punere în practică.

La cererea ucenicilor Săi de a-i învăța să se roage, Isus le încredințează cea mai cunoscută rugăciune din ziua de astăzi, rugăciunea fundamental creștină “Tatăl nostru”. În aceasta, Isus dă o formă dorințelor omului, a pornirilor lui lăuntrice care îi însuflețesc viața²⁷. Prin această rugăciune, omul rugător Îi cere ajutor lui Dumnezeu în nevoile de zi cu zi și mântuire de rău. De asemenea, el cere iertare în lui Dumnezeu în măsura în care el însuși iartă pe cel care i-a greșit.

Isus Cristos îi învătă pe oameni ce înseamnă iubirea lui Dumnezeu, acea iubire necondiționată și fără limite umane, îndeamnând până și la iubirea dușmanului și la a face rugăciuni pentru el. Așa cum Dumnezeu face lumineze soarele atât peste cei buni, drepte, cât și peste cei răi, nedrepte, tot așa îi cheamă Isus pe oameni să-i iubească necondiționat pe dușmanii lor, pentru răsplată cerească. În continuare, Isus sfătuiește ca toate și oamenii să fie desăvârșiți precum Tatăl Cerească (cf. Mt. 5,43-48)²⁸. Iubirea față de dușmani cere sacrificiu, însă dacă omul dorește să-l urmeze în iubire pe Dumnezeu, este nevoie de renunțare.

Pentru ca Evanghelia să fie răspândită pe tot pământul, Cristos i-a trimis pe apostoli pentru ca aceștia să învețe neamurile: „Mergeți și faceți ucenici din toate neamurile, botezându-i în numele Tatălui, și al Fiului, și al Duhului Sfânt, și învățându-i să păzească tot ce v-am poruncit. Iar eu sunt cu voi în toate zilele, până la sfârșitul lumii.” (Mt 28, 19-20)²⁹ Isus îi trimite pe apostoli pentru răspândi învățătura Sa și la fel este chemat și creștinul de astăzi. Învățătura creștină transmisă de generațiile creștine după apostoli reprezintă, într-adevăr, o valoare pentru întreaga omenire.

Om, fiind chemat la demnitatea de fiu al lui Dumnezeu, nu are un model mai bun de urmat decât pe Isus Cristos, care a venit pe pământ pentru a fi ascultat și urmat. Fiecare

---

²⁶ Cf. *Ibidem*, 2601.2611

²⁷ Cf. *Ibidem*, 2764.2773

²⁸ Cf. G. Pezzuto, *Op. cit.*, 122

²⁹ Cf. *CBC*, 2

ucenic este chemat să-l facă vizibil pe Isus prin misiunea pe care a primit-o. Așa cum Isus a fost trimis de Tatăl, tot așa Isus îi trimite pe creștini să vestească despre mântuire și despre valorile sufletești³⁰. Fiecare creștin este chemat să poarte mesajul mântuirii toți cei pe care îi întâlnește.

1.3. Duhul Sfânt și desăvârșirea educației dumnezeiești

Înainte de moartea Sa, Isus a promis că va trimite un Mângâietor, pe Duhul Sfânt, a treia persoană dumnezeiască din Preasfânta Treime. El va rămâne alături de apostoli, pe care îi va învăța totul și îi va conduce “la tot adevărul” (In 16,13)³¹. Duhul Sfânt îl ajută pe credinciosul care se roagă și îl călăuzește pe tot drumul vieții, prin lumina și curajul pe care i-l insuflă.

Cel care desăvârșește lucrarea educativă a lui Dumnezeu este Mângâietorul, Duhul Sfânt. Nu mai este Legea cea care îl învață pe om, ci Duhul lui Dumnezeu, care îi pune în inimă să i se adreseze lui Dumnezeu cu apelativul “Tată” (cf. Gal 4,6). Așadar, Duhul Sfânt îi ajută pe creștini să-L recunoască pe Dumnezeu ca Tată al lor și să meargă pe calea Sa.³² De asemenea, îi amintește Biserici și tot ce Cristos a spus și învățat, formând-o la viața de rugăciune³³. Fiind întemeiată de Isus, Biserica are rolul de a conduce și primește creștinii pentru ca aceștia să fie în siguranță și pentru a ajunge la viața veșnică.

Duhul Sfânt oferă daruri credincioșilor și suscită învățători pentru slujirea în educație și evanghelizare³⁴. Învățătorii, fie că sunt conștienți, fie că nu, au parte de darurile Duhului Sfânt, daruri ce îi ajută să profeseze, urmărind mereu binele educativ al celorlalți.

În vederea binelui comun, Duhul Sfânt îi îndrumă spiritual pe credincioși, pentru ca aceștia să fie învățători și părinți demni de urmat. Învățătorul îl va lua ca model pe învățător și copilul îl va imita pe tatăl său, astfel că prudența îndrumătorului și experiența

---

³⁰ Cf. Opera pontificală pentru vocațiile religioase, *Noi vocații pentru o nouă Europă*, 50-53

³¹ Cf. *CBC*, 243

³² Cf. X. Leon-Dufour, *Op. cit.*, 193

³³ Cf. *CBC*, 2623

³⁴ Cf. X. Leon-Dufour, *Op. cit.*, 333

lui, atât cea a vieții cât și cea spirituală, să conducă sufletele la Dumnezeu³⁵. Este important să se conștientizeze că, într-un fel, fiecare persoană este un educator pentru cei din jurul său, prin exemplul pe care-l dă cu viața sa.

---

³⁵ Cf. *CBC*, 2690

CAPITOLUL II

Rolul familiei în educația creștină

2.1. Responsabilitatea educației revine familiei

Familia ține societatea în viață, atât din punctul de vedere al procreării, cât și al transmiterii educației și principiilor sănătoase. Familia preia îndatoriri specifice privind dezvoltarea pe plan social și educațional a copiilor, transmițându-le virtuți, tradiții, valori etice, culturale, sociale și spirituale. Înzestrați cu această educație și în urma unei formări profesionale corespunzătoare, oamenii pot să preia în societate diverse forme de îndatoriri.³⁶ Familia este cea pe care societatea se bazează, pentru că de la ea vine viața și educația se realizează în sânul ei.

Familia mai poate fi numită celula originară a societății. Bărbatul și femeia sunt chemați în această societate naturală să se dăruiască cu iubire în transmiterea vieții. Fiind comunitatea în care încă din copilărie se învață valorile morale, cinstea față de Dumnezeu și folosirea corectă a libertății, familia constituie cadrul de inițiere în viața de societate³⁷. Îngrijirea și educarea pe care un copil o primește de la familia în care s-a născut au un sens nu doar material, ci un sens profund uman și spiritual.

Pentru Biserică, familia este prima și cea mai importantă comunitate naturală. Fiind locul în care apare viața umană, unde cresc primele relații interumane și unde iau naștere orânduirile sociale, familia, este văzută de Biserică ca o instituție de ordin divin, fiind orânduită de Însuși Dumnezeu.³⁸ Familia creștină nu este numai o comunitate salvată, ci și una salvifică datorită vestirii evangheliei pentru membrii ei, care sunt evanghelizați și care

---

³⁶ Cf. *DOCAT*, trad. Pr. Lucian Farcaș, Editura Sapientia, Iași, 2017, 119-121

³⁷ Cf. *CBC*, 2207

³⁸ Cf. *DOCAT*, 114-p117

devin și ei evanghelizatori la rândul lor³⁹. Familia este prima catehetă a copiilor, pe care îi educă într-o atmosferă de iubire și valori umane și creștine.

Căsătorie este fundamentul comunității familiei pentru că, după planul lui Dumnezeu, această instituție este rânduită pentru procrearea și educarea copiilor, cununa Căsătoriei.⁴⁰ Legământul căsătoriei, care unește bărbatul și femeia pentru a forma o comunitate pe viață, urmărește binele soților, precum și scopul nașterii și educării copiilor. Părinții au misiunea de a sfinți, atunci când duc o viață de familie conformă cu spiritul creștin, asigurând copiilor lor educația creștină⁴¹. Iubirea dintre cei doi soți și iubirea față de copii lor unesc comunitatea familială, oferind un mediu armonios de dezvoltare umană, educativă și spirituală.

Rodul iubirii vieții matrimoniale nu este redus numai la procrearea copiilor, ci se extinde la educația morală și formarea spirituală a acestora. Cu greu poate fi compensată funcția educativă a părinților. Pentru părinți, dreptul și misiunea de a educa sunt de primă importanță.⁴² De aceea, este important ca aceștia să îmbine autoritatea și fermitatea cu prietenia și cu respectul față de copilului, cultivându-i independența și responsabilitatea. Părinții care răspund pozitiv nevoilor copiilor recunosc că au drepturi, dar și obligații. Părinții responsabili caută să-și cunoască foarte bine copiii, pentru ca astfel să-i educe corect, inspirându-le încrederea în propria persoană. Valorile în care sunt educați copii sunt iubirea, frumusețea, dreptatea, respectul față de ceilalți. Formându-i astfel, copii vor fi echilibrați psihic, adaptați social și vor avea o personalitate integră, ce conduce la valorile dorite de societatea din care aceștia fac parte⁴³. Relația de respect reciproc între membrii familiei va favoriza dezvoltarea integrală. Părinții au dreptul de a-i forma pe copii și, ca

---

³⁹ Cf. E. Moraru, *Catehetul, educator al credinței*, Editura Arhiepiscopiei Romano-catolice de București, 67-68

⁴⁰ Cf. Papa Ioan Paul al II-lea, *Familiaris consortio*, Presa bună, Iași, 1994, 14

⁴¹ Cf. *CBC*, 1601.902

⁴² Cf. *Ibidem*, 2221

⁴³ Cf. L. L. Todorescu, "Modele parentale în educație. Atitudini și comportamente ale părinților în educația copiilor și impactul lor formativ", în: *Revista de științe ale educației*, anul IV, nr. 1-2 (6-7), Editura Universității de Vest, 2002, 73

atare, și o misiune socială și spirituală foarte importantă, datorită contribuției pe care o aduc.

Este de o importanță majoră ca părinții să își exercite dreptul pentru copii lor la o formare culturală și religioasă. Părinții trebuie să-I educe pe copii în simțul profund al responsabilității în viață, în special despre întemeierea unei familii, procrearea și educația copiilor. Ei trebuie să le insuflă o încredere nezdruccinată în Providența Divină și determinarea de a accepta sacrificiile și greutățile implicate în viață pentru misiunea importantă de cooperare cu Dumnezeu, cu planul Său și pentru transmiterea vieții⁴⁴. Odată cu autoritatea părintească asupra copiilor, părinții au și obligația de a-i educa și de a se îngriji de sănătatea lor fizică și psihică.

Responsabilitatea de a da educație revine în primul rând familiei și anumite îndatoriri revin societății civile. Printre funcțiile societății se numără promovarea în diferite feluri educația tineretului, apărarea drepturilor părinților și celor care participă la educație.⁴⁵ În afară de asigurarea celor necesare trupului este nevoie și de o dezvoltare morală corectă. Aceste îndatoriri nu pot fi neglijate, însă o importanță mai mare o are educația morală, pentru că aceasta vizează eternitatea vieții sufletești.⁴⁶ Sufletul copilului este cel de care părinții ar trebui să se ocupe în cel mai serios mod dacă ei cred cu adevărat în Dumnezeu.

Părinții sunt principalii responsabili pentru educația copiilor lor. Această răspundere este dovedită prin afecțiune, fidelitate și slujire gratuită. Casa părintească este locul propice pentru învățarea virtuților, pentru formarea unei judecăți sănătoase și a cumpătării, semne ale unei libertăți adevărate. Astfel, dimensiunea fizică și instinctuală va fi subordonată dimensiunii interioare, spirituale. Un alt aspect important al exemplului părinților este recunoașterea propriilor lipsuri, fapt ce le va înlesni călăuzirea și îndreptarea copiilor lor, chiar dacă asta ar însemna să-i mustre⁴⁷. Cu tot efortul pe care îl depun părinții pentru a-și

---

⁴⁴ Cf. Papa Ioan al XXIII-lea, *Mater et magistra*, Editura Sapientia, Iași, 2013, 195

⁴⁵ Cf. Conciliul vatican II, *Gravissimum educationis*, Editura Arhiepiscopiei Romano-catolice de București, București, 1999, 3

⁴⁶ Cf. A. Moisin, *Arta educării copiilor și adolescenților în familie și la școală*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 2001, 23

⁴⁷ Cf. *CBC*, 2223

crește și educa copii, sunt foarte rare recunoștințele arătate de copiii lor, mai ales când se maturizează și ajung adulți, uitând de bătrânii lor părinți.

În condițiile actualei crize morale a societății, se poate spune că educația reprezintă o prioritate. Familia este fundamentul educării copilului, părinții rămânând primii și cei mai importanți educatori ai acestuia. Copilul este influențat moral încă de la vârstă fragedă, iar autoritatea părintească, însoțită de grijă și iubire, îl va face pe copil să răspundă cu o iubire filială⁴⁸. Părinții lasă o amprentă semnificativă în întreaga viață a copilului prin implicarea lor.

O problemă a viitorului generației o constituie familiile înstărite în care părinții care satisfac poftelile copiilor, le permit să facă ceea ce doresc, lăsându-i pradă impulsurilor și a capriciilor. Acest fapt ascunde incapacitatea lor de a educa. Însă acei copii riscă să devină tineri răsfățați, nemulțumiți, mereu aflați în căutarea emoțiilor pentru a nu se plictisi, însă aceștia sunt goi din punct de vedere spiritual, nesiguri și fără pregătirea pe care o necesită înfruntarea dificultăților vieții. Dezorientarea majorității adolescenților și a tinerilor este cauzată de lipsa de voință de se lăsa educați și lipsa datoriei de a se forma pe ei înșiși. Conștiința și voința lor sunt reduse din cauza confortului din care nu vor să iasă. Refuzul lui Dumnezeu și al voinței Sale se manifestă prin propriul mod egoist de a gândi, de a simți, iubi, a trăi și a acționa, iar acestea îi golesc din punct de vedere spiritual și rămân fără repere, fără repere interioare⁴⁹. Copii au nevoie de adevărate modele după care să se orienteze, iar aceste modele le reprezintă în primul rând părinții.

2.2. Transmiterea valorilor în mediul familial

Așa cum opera de evanghelizare nu este separată de suferința apostolului, la fel este și cu familia creștină care este chemată să înfrunte greutățile pe care le întâlnește în educarea copiilor, cu curaj și liniște sufletească. Deși părinții întâmpină greutăți în opera educativă, ei trebuie să aibă curaj și încredere pentru a-și forma fiii în valorile esențiale ale

---

⁴⁸ Cf. A. Moisin, *Op. cit.*, 3

⁴⁹ Cf. G. Pezzuto, *Op. cit.*, 10-12.14

vieții, pentru ca aceștia să crească în libertatea față lucrurile lumești, în convingerea că valoarea omului nu constă în ceea ce are, ci în ceea ce este⁵⁰. Părinții au nevoie de multă răbdare și curaj pentru a face față provocărilor pe care le prezintă societatea, fie ele pozitive sau negative.

Biserica educă și întărește familia creștină, împlinindu-și misiunea de mântuire primită de la Isus. Proclamând cuvântul lui Dumnezeu, Biserica îi descoperă familiei creștine adevărata identitate, și anume cea de a fi cea care trăiește după planul Lui, chiar dacă va întâmpina greutăți în viață.⁵¹ Cu referire la dificultatea de a da o educație copii, Winston Churchill, primul ministru britanic, spune că este mai ușor să conduci o întreagă națiune decât să educi patru copii⁵². Este, într-adevăr, dificil actul educativ pe care părinții trebuie să îl exercite asupra copiilor pentru că este nevoie de implicarea lor psihică, fizică, spirituală și intelectuală.

Este nevoia ca familia să ofere educație integrală a copiilor. Integralitatea presupune educarea în vederea dialogului, a socialității, a solidarității, a păcii, a virtuților dreptății și carității⁵³. O persoană integă este cea care are valori și principii de viață sănătoase și creștine.

Învățătura și exemplul părinților au un rol neînlocuit în transmiterea valorilor omenești și de credință. Într-o lume străină de credință și chiar ostilă față de aceasta, familiile credincioase sunt foarte importante datorită exemplului viu de viață morală și creștină. Părinții, în virtutea cuvântului și exemplului, sunt primii care vestesc credința pentru copii lor, fiind atenți la vocația acestora⁵⁴. Se poate spune că familia este prima școală a copilului, care se dezvoltă armonios datorită grijii, răbdării și iubirii părinților.

Familia mai poate fi văzută și ca o școală de dezvoltare umană, în care deschiderea, consultarea reciprocă și colaborarea continuă a părinților contribuie la educarea copiilor. Prezența activă a tatălui și grija mamei față de copiii ajută ca în căminul părintesc să fie un

---

⁵⁰ Cf. Papa Ioan Paul al II-lea, *Familiaris consortio*, 37.53

⁵¹ Cf. *Ibidem*, 49

⁵² Cf. *DOCAT*, 127

⁵³ Cf. Consiliul pontifical pentru dreptate și pace, *Compendiu de doctrină socială a Bisericii*, Sapientia, Iași, 2007, 208-209

⁵⁴ Cf. *CBC*, 1656.1632

mediu favorabil dezvoltării umane și spirituale a membrilor familiei⁵⁵. Școala și celelalte instituții educative suplinesc instruirea copilului, principala comunitate educativă fiind familia.

Este nevoie ca familia creștină să dea mărturie despre iubire, promovând neîncetat un climat familial de credință. Fiind o “mică Biserică”, familia este locul în care se fac alegeri coerente și conforme voinței lui Dumnezeu. În acest ambient, copiii vor învăța să își folosească corect libertatea și să-și proiecteze viața după valorile creștine. Însă această misiune a familiei este îngreunată de mentalitatea zilelor de astăzi, una lipsită de credință și de scădere a natalității, caracterizată consumism și bunăstare ca principale aspecte ale vieții omului. În spațiul educativ familial vocațiile cresc și se maturizează, printr-o formare umană sănătoasă, afectivă și psihologică, însoțită de o deschidere generoasă a unei vieți de dăruire de sine⁵⁶. Familia este celula societății. Dacă cineva dorește să distrugă societatea, va ataca valorile familiei. Însă dacă principiile morale și creștine sunt apărate într-o societate, aceasta va fi ca o cetate puternică.

Valorile pot fi transmise prin mass-media. Mediile de informare influențează viața, moralitatea familiilor și poate avea impact negativ asupra educației copiilor, dacă acestea sunt folosite pentru a propaga principii deformate despre viață, religie, moralitate și viitorul omului.⁵⁷ Educația reprezintă un factor extrem de important ce determină progresul economic și social, precum și egalitatea în oportunități în cadrul societății. Este nevoie ca sistemul educațional să creeze un mediu favorabil elevilor și profesorilor, pentru ca aceștia să beneficieze de instrumentele tehnologice și de mijloacele de informare⁵⁸. Folosirea tuturor instrumentelor care îmbunătățesc educația și înțelegerea informației sunt foarte bune, atâta timp cât sunt folosite cu măsură și cu un scop pozitiv.

---

⁵⁵ Cf. Conciliul vatican II, *Gaudium et spes*, 52

⁵⁶ Cf. Opera pontificală pentru vocațiile religioase, *Noi vocații pentru o nouă Europă*, 188-189

⁵⁷ Cf. Papa Ioan Paul al II-lea, *Familiaris consortio*, 76

⁵⁸ Cf. L. Malița, “Educarea și cercetarea în Europa Societății Informaționale”, în: *Revista de științe ale educației*, 197

Utilizare mijloacelor de comunicare socială ar trebui să edifice și să sprijine comunitatea umană în sectoarele ei economice, politice, culturale educative, religioase⁵⁹. Atât cei care folosesc, cât mai ales cei care coordonează acest domeniu al comunicării sociale trebuie să acorde o atenție deosebită valorilor transmise de și prin acestea.

În ceea ce constră criza educativă a zilelor de astăzi, pericolul cade pe faptul că națiunile, mai ales cele industrializate, nu mai văd atât de gravă responsabilitatea educativă a familiilor, iar acest lucru se poate observa foarte ușor în televiziune și în anumite publicații. Viziunea modernă asupra educației în familie este ca tinerilor și copiilor să li se ocupe timpul și activitățile cu aceste medii de informare. Datoria familiei este de a proteja copii și tinerii de materialele imorale care vin din mass-media, încercând să dirijeze cu atenție aceste medii de comunicare socială, pentru ca acestea să influențeze pozitiv, prin formare fizică, morală și spirituală. În acest fel, timpul liber al copiilor este valorificat și folosit în folosul lor. Timpul este unul dintre cele mai importante resurse pe care le are omul și unul din cele prețioase daruri date de Dumnezeu omului. Însă acesta cere responsabilitate, muncă, efort și sacrificiu. Instrumentele de comunicare socială au o influență mare asupra educației copiilor, iar părinții trebuie să îi direcționeze către o folosire atentă, cu măsură și prudență a mass-media, observând ce fel de influență are aceasta asupra copiilor. În felul acesta, conștiința copiilor este educată pentru ca ei să judece obiectiv aceste programe și, dacă este nevoie, să le respingă⁶⁰. Este foarte importantă perspectiva critică morală a creștinului care îi permite să aleagă corect ce să vizioneze, să citească sau să asculte.

În virtutea faptului că sunt răspunzători de educația copiilor lor, părinții au și dreptul fundamental de a alege pentru aceștia școala care corespunde convingerilor lor, care îi va sprijini în misiunea lor de educare creștină⁶¹. Educația primită acasă va înlesni munca învățătorilor de la școală, care vor avea parte de elevi ascultători și serioși.

---

⁵⁹ Cf. Consiliul pontifical pentru dreptate și pace, *Compendiu de doctrină socială a Bisericii*, 242

⁶⁰ Cf. Papa Ioan Paul al II-lea, *Familiaris consortio*, 76

⁶¹ Cf. *CBC*, 2229

2.3. Rolul climatului familial în educația copilului

Atmosfera din familie este un alt aspect important al educației copilului, pentru că acesta este la vârsta la care nu are un comportament și o personalitate formată. De aceea, el se ia după modele de persoane și preia diverse comportamente. Familia transmite credința nu doar prin discursuri, dar prin exemplul lor concret de trăire creștinească, prin vorbele lor, prin rugăciunea în familie, părinții favorizează o atmosferă autentic creștină pentru copiii lor, pentru care sunt permanenți învățători⁶². Părinții sunt cei care favorizează mediul familial, în care face să sporească valorile umane.

Mediul familial ocupă un loc central în dezvoltarea și evoluția indivizilor. Copilul, fiind înzestrat cu un potențial uimitor de dezvoltare, este influențat de mediul exterior, fie pozitiv sau negativ. Personalitatea sa se realizează în mare măsură în cadrul familiei, care prezintă pentru el mediul social, afectiv și cultural. Concepția și metoda educativă practică de părinți sub forma cerințelor și a atitudinilor față de copil joacă un rol foarte important în formarea personalității acestuia. Mediul familial poate fi considerat locul de inserție al copilului în societate și cultură.⁶³

Părinții sunt primii și principalii educatori ai copiilor lor și au obligația de a-i educa. Este îndatorirea lor ca atmosfera din familie să fie însuflețită de iubire, respect profund față de Dumnezeu și față de oameni, fapt ce favorizează educația integrală, personală și socială a copilului. Fiind prima școală a virtuților sociale, familia este cea de care societatea nu se poate lipsi. La cea mai fragedă vârstă, copiii trebuie să învețe să-l descopere și să-l cinstească pe Dumnezeu și să-l iubească pe aproapele, conform credinței primite la Botez.⁶⁴ Participarea la comuniunea și viața cotidiană din casă, alături de clipele de bucurie și cele dificile, reprezintă o pedagogie concretă și eficientă a copiilor, care își vor lărgi orizontul, trăind în societate⁶⁵. Copiii sunt foarte receptivi la informațiile pe care le primesc

---

⁶² Cf. E. Moraru, *op. cit.*, 69

⁶³ Cf. T. Kulcsar, *Factorii psihologici ai reușitei școlare*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1978, 67-69

⁶⁴ Cf. CV II, *Gravissimum educationis*, 3

⁶⁵ Cf. Papa Ioan Paul al II-lea, *Familiaris consortio*, 37

din mediul familial, iar primii ani educație în viață sunt foarte importanți, pentru că se formează caracterele unor persoane care vor activa în societate.

Copilul oglindește mediul familial în care se află, astfel încât calitatea relației dintre părinți este foarte importantă. Neînțelegerea din familie poate avea efecte serioase asupra dezvoltării copilului⁶⁶. Climatul familial ar trebui să fie unul în care copii sunt tratați egal, pentru a nu exista dezbinare. Pacea în familie este importantă pentru armonie și pentru ca ambii părinți să aibă în mod egal importanță în ochii copilului, căruia i se poate schimba imaginea despre unul dintre părinți ca rezultat al certei dintre cei doi. Unitatea în cerințele educative și sancțiuni, care sunt și ele o formă a iubirii părintești, este un alt aspect important al educației copiilor. Având în vedere formarea copilului, a caracterului, a experienței și a judecății sale, el o să greșescă. Important este să i se insufle curaj, să i se explice cauza eșecului, pentru ca astfel să fie descurajat răul, nu copilul. Fără răbdare, părintelui îi va fi greu să educe, iar fără o iubire corectă se poate ajunge la răsfațul copilului⁶⁷. Mediul din familie influențează mult creșterea și dezvoltarea copilului.

Este nevoie ca părinții să îi vadă pe copiii lor ca pe fii care aparțin lui Dumnezeu, respectându-i ca persoane umane. Educația în împlinirea Legii lui Dumnezeu este importantă, arătând prin exemplul propriu că ei înșiși ascultă de voința lui Dumnezeu⁶⁸. Exemplul personal nu este valabil în cazul educației copiilor, ci pentru orice om care dorește să vadă o lume mai bună. Copii au și ei, la rândul lor, rolul de a-I ajuta pe părinți în creșterea în sfințenie, oferindu-și generos și fără încetare iertarea momentelor neplăcute. Iubirea lui Cristos este modelul afecțiunii între membrii familiei⁶⁹. Dacă Dumnezeu este la baza temeliei familiei, atunci acea familie nu va putea fi tulburată de dificultățile pe care le va întâmpina.

Fiecare membru al familiei are responsabilitatea de a construi o comuniune a persoanelor, transformând familia într-o școală de umanitate, prin fapte de grijă și iubire față de cei care au mai mare nevoie de servicii, de bunuri și de bucurii. Respectul și

---

⁶⁶ Cf. A. Moisin, *Op. cit.*, 89-90

⁶⁷ Cf. *Ibidem*, 5

⁶⁸ Cf. *CBC*, 2222

⁶⁹ Cf. *Ibidem*, 2227

ascultarea copiilor față de părinții lor constituie o contribuție la formarea unei familii autentice, umane și creștine. Autoritatea părinților va fi folosită ca o slujire și ca pe un serviciu orientat spre binele copiilor⁷⁰. Toți membrii familiei contribuie direct sau indirect la armonia și dezvoltarea familiei.

2.4. Educația la credință și familia în Sfânta Scriptură

În virtutea ministerului educativ și mărturia vieții lor, părinții sunt primii vestitori ai evangheliei pentru copiii lor, prin inițierea în credința creștină. Familia creștină, fiind o comunitate creștină care vestește evanghelia, prin educația și învățătura de credință, persoanei umane aflate în continuă dezvoltare, o ajută pe aceasta să ajungă la maturizarea umană și spirituală. Familia creștină îl ajută pe om să-și descopere și să-și cunoască vocația proprie, asumându-și un rol necesar în lume, în virtutea dreptății⁷¹. Începând de la fragedă vârstă, educația la credință se realizează prin trăirea în armonie a cuvântului Evangheliei. Cateheza familială, învățătura de credință, însoțesc părinții în misiunea de a-i învăța pe copii lor să descopere vocația de fii ai Tatălui Ceresc. Un loc privilegiat al catehizării copiilor și chiar și al părinților este parohia, unde se celebrează liturghia și sacramentele⁷². Biserica este Casa lui Dumnezeu și un bun creștin își află bucuria în participarea la sfintele liturghii, hrănindu-se cu învățătura spirituală și rugăciune, astfel ca atunci când iese în lume să fie lumină, urmându-L pe Cristos.

Căminul părintesc mai presupune și acel mediu de inițiere al ființei umane în solidaritate, responsabilitate pentru comunitate, ferirea de compromisuri și degradări care pun în pericol societatea umană⁷³. Învățarea valorilor încă din casa părintească îi va ajuta pe viitori tineri și adulți să-și mențină poziția morală în fața schimbărilor dăunătoare lor și comunității.

---

⁷⁰ Cf. Papa Ioan Paul al II-lea, *Familiaris consortio*, 21

⁷¹ Cf. *Ibidem*, 2

⁷² Cf. *CBC*, 2226

⁷³ Cf. *Ibidem*, 2224

Fiind primii educatori ai copilului, părinții au autoritatea cea mai mare asupra lui. Aceștia au personalități diferite, date fiind mediile familiale și educația proprie diferite, însă ei trebuie să acorde mare atenție asupra diferitelor poziții luate pe plan educativ, pentru că dacă acestea nu concordă pot avea urmări negative asupra copilului⁷⁴. Deciziile pe care părinții le iau în creșterea copilului trebuie să coincidă, spre binele copilului și după voia lui Dumnezeu.

Numindu-l pe Dumnezeu „Tată”, credința ne învață că El este Creatorul și originea primă a tuturor lucrurilor. El arată bunătate și grijă pentru copiii Săi. Dumnezeu este privit ca un părinte, atât sub imaginea paternității cât și a maternității, iar aceasta indică relația intimă între El și făptura Sa. Pentru om, părinții sunt reprezentanții lui Dumnezeu. Dar, de asemenea, părinții pot denatura chipul părintesc prin greșeli. Dumnezeu însă întrece orice paternitate și maternitate umană, astfel că nimeni nu se poate asemăna cu El. El este „Tatăl” în cel mai deosebit mod, așa cum ni l-a dezvăluit Isus. Despre relația Sa cu Dumnezeu Tatăl, Însăși Fiul unul-născut, Isus Cristos, ne vorbește: “nimeni nu-l cunoaște pe Fiul decât Tatăl, nici pe Tatăl nu-l cunoaște nimeni decât numai Fiul și acela căruia Fiul vrea să-i reveleze” (Mt 11, 27)⁷⁵. Dumnezeu este Părintele prin excelență și întrece orice imagine ar putea avea omul despre paternitatea ideală.

Isus, Fiul lui Dumnezeu, s-a născut și a crescut într-o familie, fiind educat de părinții Săi și primind afecțiune de la ei. Prin aceasta, Dumnezeu confirmă importanța misiunii părinților ca și primii educatori care construiesc o familie sănătoasă, o comunitate educativă, prima școală în care se învață iubirea, virtutea și adevărata viață.⁷⁶

Despre copilăria lui Isus în Biblie apare că El “creștea în înțelepciune, statură și har înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor” (Lc. 2,52). În Vechiul Testament, părinților li se cere să transmită copiilor experiențele lor de iubire și fidelitate față de Dumnezeu și să le comunice învățături importante ale vieții. Faptul că Dumnezeu a ales o familie pentru a se

---

⁷⁴ Cf. A. Moisin, *Op. cit.*, 12

⁷⁵ Cf. *CBC*, 239

⁷⁶ Cf. G. Pezzuto, *Op. cit.*, 44

naște ca om și să crească în mediul ei a conferă o valoare unică acestei comunități⁷⁷. Familia poate fi numită misionară pentru că transmite credința atât înăuntrul ei, cât și în afară, printr-o viață creștină demnă.

Familia creștină mai contribuie și la cauza misionară a Bisericii. Aceasta cultivă vocația misionară în preajma copiilor lor, prin opera lor educativă, făcându-i să recunoască iubirea lui Dumnezeu față de oameni⁷⁸. Cel care recunoaște iubirea lui Dumnezeu față de oameni nu poate să fie indiferent, primind mereu sfatul conștiinței de a pune în practică ceea ce învață de la Creatorul Său. Familia creștină are un rol foarte important în pastorație, prin colaborarea cu comunitățile creștine, educatorii și păstorii. Când privește școlile catolice, acestea ar trebui să rezerve o atenție specială părinților elevilor și construirii unei comunități pe deplin educative⁷⁹. Familia trebuie implicată în domeniul educațional și valorificată de Biserică, prin organizarea de întâlniri. Ea reprezintă la nivel micro ceea ce societatea reprezintă la nivel macro. Familia a fost și va rămâne în continuare esența societății.

---

⁷⁷ Cf. *DOCAT*, 113-117

⁷⁸ Cf. Papa Ioan Paul al II-lea, *Familiaris consortio*, 54

⁷⁹ Cf. *Ibidem*, 40

CAPITOLUL III

Biserica, mamă și educatoare

3.1. Istoria catehezei și funcția Bisericii de a învăța

Privind istoria Evului Mediu timpuriu, se poate spune că activitatea intelectuală călugărească era remarcabilă, iar în mănăstiri erau păstrate texte vechi ale literaturii clasice și ale Părinților Bisericii. Munca intelectuală avea scopul de a conferi capacitatea de a se citi Sfânta Scriptură și de a o comenta, hrănind viața de credință a călugărului. Creștinătatea a înflorit în secolele XII și XIII, dezvoltând noi cerințe intelectuale. Odată cu dezvoltarea urbană, școlile episcopale sunt stabilite în oraș, dar acest lucru este în detrimentul școlilor monastice care își pierd din importanță. Munca intelectuală, conform tradiției monastice, se rezuma la comentarea Scripturii. S-a instituit o formă de învățământ medieval, numită monastica, în cadrul căreia se remarcă din punct de vedere intelectual maeștri străluciți ca Toma de Aquino (1225-1275), care realizează o sinteză a învățaturii și a revelației creștine. Începutul educației a fost marcat de inițiativele intelectuale ale monahilor⁸⁰. Biserica a avut un rol important în cultura și educația societății, luând parte la întemeierea primelor școli și universități, care erau sub jurisdicție clericală.

În ce constă educarea religioasă a copiilor și a tinerilor în timpul evului mediu și pe la sfârșit, aceasta era realizată de părinți și nași, care îi învățau rugăciunile Crezului, Tatăl nostru și Bucură-te, Maria. Aceștia mai erau învățați cele zece porunci. Pregătirea pentru sacramentul Spovezii și al Împărtășaniei revenea tot părinților, însă pentru aceste sacramente nu era fixată o învățătură specifică. Mai mult, religia nu era cuprinsă între materiile scolastice și participarea școlilor la formarea religioasă era slabă. Școala era frecventată doar de o parte a copiilor din orașe, în timp ce copii din mediul rural rămâneau analfabeți. Din păcate, problema lipsei de educație în mediul rural se găsește și există

---

⁸⁰ Cf. J. Comby, *Să citim istoria bisericii*, Arhiepiscopia Romano-catolică de București, București, 1999, 134-135

astăzi. Creștinii învățau adevărurile de bază ale credinței din experiențele trăite în edificiile religioase și la ceremonii. Pentru cei care nu știau să citească, icoanele și imaginile sacre amplasate în biserică constituiau Biblia. Celebrările liturgice și reprezentațiile sacre aveau rolul de a-i introduce pe oameni în misterul mântuirii, învățându-i despre o dreaptă atitudine și un comportament moral și creștin.⁸¹ Biserica a era foarte activă în modurile de a învăța poporul despre credința creștină. De asemenea această credință putea ajunge și la cei neștiutori de carte, prin intermediul imaginilor din biserică.

Problema lipsei formării intelectual-creștine a conștiinței se încearcă să fie rezolvată printr-o pregătire anuală exigentă. Pentru aceasta, au fost scrise și transmise formulare de examinare a conștiinței, iar la sfârșitul evului mediu au apărut broșuri scrise în limba latină sau în limba poporului. Aceste scrieri deveneau din ce în ce mai numeroase, dată fiind apariția tiparului. Alături de acestea au mai apărut și cărți de sinteză a credinței și a moralei, care mai târziu urma să fie numite catehisme⁸². Se observă cum Biserica se implică în a transmite mesajul Sfintei Scripturi, făcându-l accesibil în diferite materiale de învățare.

Apariția și ascensiunea universităților a însemnat declinul conventelor și catedralelor. Materiile de bază, filozofia, teologia, medicina și dreptul reprezentau materiile principale, iar filozofia era în serviciul teologiei⁸³. Istoria Bisericii este marcată de apariția științelor, dat fiind și faptul că acestea nu considerau credința un element important și, ca atare, persoanele se îndepărtau de religie pentru a se dedica diferitelor științe. Însă Educația Catolică de astăzi reprezintă un loc important în istoria persoanei.

Ea este eficientă dacă este capabilă să se conecteze la această istorie, să se asocieze, să responsabilizeze și să construiască comunități educative.⁸⁴ În sfera socială, Biserica și-a dorit întotdeauna să își asume o dublă funcție: de a lumina mințile pentru a le asista în descoperirea adevărului și să găsească adevărata cale pentru a o urma, în mijlocul diferitelor învățături care îi distrag; de a lua parte la acțiune și răspândirea Evangheliei

---

⁸¹ Cf. E. Dumea, *Teme de istorie a Bisericii*, Sapientia, Iași, 2002, 348-349

⁸² Cf. *Ibidem*, 348-349

⁸³ Cf. E. Dumea, *op. cit.*, 303

⁸⁴ Cf. Congregația pentru Educația Catolică, *Educating today and tomorrow*, Vatican, 2014, p 28

printr-o slujire eficientă⁸⁵. Acest aspect ajută ca Biserica să răspundă provocărilor zilelor noastre.

Timpurile prezente cer o intensă angajare a tuturor oamenilor în activitatea educativă.⁸⁶ Educația reprezintă o importanță deosebită în viața omului și în dezvoltarea societății contemporane. Despre importanța educației ne vorbește și Conciliul al II-lea de la Vatican, prin documentul *Gravissimum Educationis*. Educația tinerilor și formația adulților sunt în aceeași măsură ușoare și urgente. Progresul tehnic al cercetării științifice și noile mijloace de comunicare socială oferă oamenilor posibilitatea să aibă acces la o bogăție de informații atât de tip cultural cât și spiritual.⁸⁷ De asemenea, este foarte important ca la nivel internațional să se promoveze, chiar în condițiile de criză economică, un acces mai mare la educație, pentru că ea însăși este o condiție necesară eficacității comunicării internaționale. Termenul de educație nu se referă numai la pregătirea profesională, ci la formarea deplină a persoanei. Pentru a educa, este nevoie ca persoana umană și natura ei să fie bine cunoscută. Viziunea relativistă asupra naturii umane pune probleme educației, mai ales celei morale⁸⁸. Persoana umană trebuie văzută ca un mister complex de dimensiuni, astfel încât ea are nevoie de dezvoltare pe mai multe planuri, pentru ca astfel să ajungă la autonomia care îi permite să progreseze și să exceleze în atât în sens uman, social, cât și spiritual.

De la Conciliul al II-lea de la Vatican, care a avut loc în anul 1962-1965, contextul istoric și social s-a schimbat remarcabil, atât în viziunea globală, cât și în concepte etice și politice. Anii din 1960 erau un timp de așteptări îndrăznețe, după anunțul Conciliului al unei posibilități de relații de pace între state. În comparație cu acele timpuri, scenariu s-a schimbat profund. Drumul spre secularizare a devenit din ce în ce mai evident. Procesul din ce în ce mai rapid de globalizare, în detrimentul promovării dezvoltării individuale și a integrării mai mari între oameni, pare să fi exacerbat conflictele dintre diferitele perspective ale vieții colective, de la fundamentalism, la relativismul sceptic. Schimbările ce au avut loc

---

⁸⁵ Cf. Papa Paul al VI-lea, *Octogesima adveniens*, Sapienția, Iași, 2013, 48

⁸⁶ Cf. Consiliul pontifical pentru dreptate și pace, *Compendiu de doctrină socială a Bisericii*, 173

⁸⁷ Cf. CV II, *Gravissimum educationis*, 1

⁸⁸ Cf. Papa Benedict al XVI-lea, *Caritas in veritate*, Presa Bună, Iași, 2009, 61

de la anii 1960 au slăbit învățăturile promovate de Conciliu asupra problemelor educaționale iar aceste probleme au devenit din ce în ce mai intense⁸⁹. Biserica, în documentele pe care le-a transmis omenirii, și-a arătat foarte bine poziția de apărătoare a drepturilor și demnității omului.

Documentele Bisericii intitulate *Gravissimum Educationis* și *Gaudium et Spes* au oferit niște indicii rodnice și de perspectivă pentru viitor, care ajută să se facă față schimbărilor contemporane: Biserica este dispusă să lucreze în sprijinul educației pentru o societate mai umană și pentru dezvoltarea personală; recunoașterea educației ca un “bun comun”; revendicarea dreptului universal la educație și instruire pentru toți; sprijinirea individuală și a instituțiilor care luptă pentru dreptul la educație; afirmarea faptului că educația nu poate fi subordonată puterii economice; amintirea îndatoririi tuturor de a sprijini participarea femeilor în viața culturală⁹⁰. Acestea sunt importante aspecte ale apărării și sprijinirii dreptului la educație.

Contribuția pe care Conciliul al II-lea de la Vatican a adus-o educației creștine, ca formare spirituală și teologică a celor botezați, este la fel de importantă. Alte aspecte importante ale documentelor *Gravissimum Educationis* și *Lumen Gentium* conțin perspective de înțelegere interesante, printre care se pot enumera: descrierea educației creștine ca o muncă și misiune de evanghelizare; importanța caracterului sacramental al educației, care trebuie centrată pe botez și Euharistie; nevoia pentru ca educația creștină să crească odată cu educația umană, respectând caracterul ei creștin, pentru a preveni situația în care credința este experimentată și percepută ca fiind separată de celelalte activități umane; sprijinul Bisericii acordat celor mai săraci în educație⁹¹. Credința care nu este pusă în practică în contextul de astăzi al unei sărăcii educaționale sau chiar spirituale este o credință care își pierde din valoare.

Divinul fondator al Bisericii este Isus Cristos. Urmând exemplul Lui, Biserica are importanta misiune de a învăța. Adevăratul Pedagog este Cristos Însuși, iar Biserica

---

⁸⁹ Cf. Congregația pentru Educația Catholică, *Educating today and tomorrow*, 6-7

⁹⁰ Cf. *Ibidem*, 6-7

⁹¹ Cf. *Ibidem*, 7

încearcă să Îl urmeze, învățându-i pe ceilalți. În timpul vieții sale pământești, Isus a învățat cu autoritate superioară învățătorilor contemporani lui. El a instruit prin învățatură, cuvântări, parabole și răspunsuri⁹². Fiind instituită și instruită de Cristos, Biserica duce mai departe bogăția învățaturii divine primită direct de la Dumnezeu care s-a făcut om și a trăit între oameni.

Prin faptele de milostenie, acțiuni caritabile, aproapele este ajutat în nevoile sale atât trupești, cât și spirituale. Printre faptele de milostenie sufletească, a consola, a încuraja, a ierta, mai sunt și cele care țin de educație: a instrui și a îndruma⁹³. Educația este o faptă de milostenie pentru că oamenii vin în ajutorul, în sprijinul celor care au nevoie să învețe sau să fie îndrumați.

Îndatorirea deosebită de a educa îi revine Bisericii, pentru că are misiunea de a vesti tuturor oamenilor calea mântuirii și a-i face părtași la viața lui Cristos. Biserica are obligația ca Mamă de a da fiilor săi o educație a vieții pătrunsă de spiritul lui Cristos. În același timp, oferă contribuția sa la dezvoltarea integrală a persoanei umane și la binele societății pământești spre construirea unei lumi mai umane⁹⁴. Această educație cuprinde învățătura Bisericii pentru dezvoltarea spirituală a persoanei, pentru ca aceasta să contribuie la a face lumea un loc mai bun, fiind el însuși mai bun.

Revelația creștină conduce la înțelegerea profundă a legilor sociale. Când Biserica își împlinește misiunea vestirii Evangheliei, ea confirmă credinciosului propria sa demnitate și vocația la viața de comuniune cu celelalte persoane. Astfel, acesta învață de la Biserică cerințele importante ale dreptății și a păcii, cerințe corespunzătoare înțelepciunii divine. Biserica păstrează credința, cuvintele lui Cristos, și transmite generațiilor viitoare mărturia credinței apostolilor. La fel cu o mamă își învață copiii să înțeleagă și să comunice, tot așa Biserica, Maica celor ce cred, învață limbajul credinței pentru înțelegerea vieții de credință⁹⁵. Creștinul, având în vedere valorile și principiile credinței sale, este chemat să activeze în domeniul social, pentru a contribui la binele societății. Biserica are o

---

⁹² Cf. E. Moraru, *op. cit.*, 9

⁹³ Cf. *CBC*, 2447

⁹⁴ Cf. *CV II, Gravissimum educationis*, 3

⁹⁵ Cf. *CBC*, 171.2419

atitudine inclusivă față de mulți oameni, astfel încât aceștia să simtă acest lucru și să se întoarcă la Tatăl Ceresc.

Toți creștinii au dreptul la o educație creștină. Aceasta nu are în vedere numai maturizarea persoanei, ci urmărește inițierea treptată a celui botezat în cunoașterea misterelor mântuirii, pentru a deveni pe zi ce trece mai conștient de darul credinței pe care l-a primit, învățând să-l adore pe Dumnezeu în spirit și adevăr (cf. In 4,23), prin participarea activă la liturghie, format fiind spre a-și trăi viața în sfințenie în dreptate și sfințenie pentru a ajunge la desăvârșire, aducând contribuție la trupul mistic al lui Cristos -a cărui imagine o folosește Sfântul Apostol Paul în scrisorile sale-, contribuind la binele întregii societăți. Păstorii sufletești au datoria să participe la această educație creștină, conștienți fiind că tinerii sunt speranța Bisericii⁹⁶. Biserica, fiind mamă și învățătoare, îi educă pe toți oamenii, indiferent de vârstă.

Având în vedere tinerii, pentru aceștia se poate spune că formarea este acel moment al procesului pedagogic în care este propus un mod de a fi, o formă, prin care el își recunoaște identitatea, vocația, chemarea. Tânărul are nevoie să fie stimulat de idealuri superioare, unele care îi întrec capacitățile și pentru care merită să-și dea viața⁹⁷. Tânărul are nevoie de o orientare și ghidare corectă pentru a fi o persoană care să contribuie, în felul său propriu și unic, la construirea unei societăți mai bune.

Pentru această educație a persoanei în cele ale credinței este nevoie de laicii creștini. Aceștia sunt aleși de Duhul Sfânt și înzestrați daruri pentru a aduce rod bogat prin lucrarea, rugăciunea, inițiativa apostolică, viața de familie și munca depusă. Dacă toată activitatea este trăită în Duhul lui Dumnezeu, împreună chiar și cu încercările vieții suportate cu răbdare, aceasta devine o jertfă plăcută lui Dumnezeu⁹⁸. Laicii, făcând parte din poporul ales al lui Dumnezeu, sunt chemați să-și aducă aportul în vederea binelui societății, indiferent de vocația lor.

---

⁹⁶ Cf. CV II, *Gravissimum educationis*, 2

⁹⁷ Cf. Opera pontificală pentru vocațiile religioase, *Noi vocații pentru o nouă Europă*, 146-147

⁹⁸ Cf. *CBC*, 901

Creștinul continuă misiunea Lui Isus. El este cel prin care Cristos continuă să-i îmbrățișeze pe cei mici, să-i vindece pe cei bolnavi și să se sacrifice din iubire pentru toți. Isus este formatorul celor pe care îi cheamă, al ucenicilor creștini. Ucenicul care Îl urmează pe Isus își trăiește viața în comuniune cu Domnul, în ascultare, în dialog, în interiorizare, fiind format mereu de Învățătorul Divin.⁹⁹ Cel chemat să-i învețe pe ceilalți despre Cristos este nevoie ca mai întâi să fie la înălțime, în ceea ce constă cunoașterea lui Isus. Pentru a-L câștiga pe Cristos, trebuie să fie gata să renunțe la ce i se cere, să sufere și chiar să moară¹⁰⁰. Cel credincios va trebui să fie mereu aproape de Dumnezeu în rugăciune și iubire, pentru că acestea sunt elemente ajută relația lui cu aproapele, dându-i un suflu deosebit de afecțiune creștină.

Misiunea apostolatului laic joacă un rol important în educația socială, în special acele asociații și organizații care au ca și specific obiectiv încreștinarea societății contemporane. Membrii acestor asociații pot ajuta în acest domeniu al educației sociale pentru ridicarea unei generații, împrățșind din experiența personală¹⁰¹. Laicul creștin poate aduce o contribuție importantă societății, prin valorile creștine de sacrificiu și dăruire, care îi permite să se dedice cazurilor sociale și educative dificile, învățându-i pe cei la care educația nu poate ajunge.

3.2. Congregația pentru Educația Catolică

Congregația este o formă de organizare religioasă creștină. Privind istoria Congregației pentru Educația Catolică, se poate menționa că Papa Leo al XII-lea a creat în anul 1824 "Congregatio studiorum" pentru școlile statelor papale care, începând din anul 1870, au început să își exercite autoritatea asupra școlilor catolice. În anul 1967, Papa Paul al VI-lea i-a dat numele "Sacra Congregatio pro institutione Catholica", iar numele de astăzi, Congregația pentru Educația Catolică, a fost primit în 1988 prin documentul "Pastor

---

⁹⁹ Cf. Opera pontificală pentru vocațiile religioase, *Noi vocații pentru o nouă Europă*, 53

¹⁰⁰ Cf. *CBC*, 428

¹⁰¹ Cf. Papa Ioan al XXIII-lea, *Mater et magistra*, 233

Bonus”, al Papei Ioan Paul al II-lea. Dicasterul Congregației pentru Educația Catolică are autoritate asupra: majorității seminariilor; instituțiilor de formare religioasă; universităților, instituțiilor și liceelor, deopotrivă ecleziastice și civile care depind de persoane ecleziastice; școlilor și instituțiilor educaționale care depind de autoritățile ecleziastice¹⁰². Congregația pentru Educația Catolică se ocupă responsabil de universitățile catolice pe care le coordonează.

Oficiul pentru Universități al acestei congregații este responsabil cu aprobarea noilor statute pentru centrele educaționale noi sau cele deja existente, numind sau confirmând rectori și decani. Oficiul pentru Școli Catolice menține relații cu organizațiile Catolice naționale și internaționale în ceea ce înseamnă probleme legate de educația catolică. Unele din problemele tratate de acest oficiu sunt referitoare la educația sexuală în școlile catolice, probleme legate de predarea materiilor religioase și morale în școlile publice, închiderea școlilor catolice în anumite țări și, în altele, recunoașterea juridică a școlilor catolice și bunurile și proprietățile ecleziastice. În anul 1994, Congregația pentru Educație Catolică, în colaborare cu Congregația pentru Instituții de viață Consacrată și Societățile de Viață Apostolică, a organizat primul Congres Latino-american pentru Vocații, care a avut loc în Sao Paulo, Brazilia, în data de 23 până la 27 mai¹⁰³. Este de apreciat implicarea timpurie a Bisericii în activitatea educativă, pentru că aduce un aport deosebit dezvoltării societății.

În contextul de astăzi, Congregația pentru Educația Catolică vede educația ca o misiune complexă și urgentă, scopul principal al acesteia fiind tocmai formarea integră a persoanei umane, care include și dimensiunea religioasă și spirituală. De la educatorul catolic se cere să-și asume o misiune specifică acestui tip de școală creștină: acea misiune de a transmite, dincolo de cunoștințele și competențele sale, adevăratele valori ale Evangheliei¹⁰⁴. Formarea integrală a persoanei va fi întotdeauna un aspect important al

---

¹⁰²Cf.

http://www.vatican.va/roman_curia/congregations/ccatheduc/documents/rc_con_ccatheduc_20051996_profile_en.html, descărcat la data de 18/5/2018

¹⁰³ Cf. *Ibidem*

¹⁰⁴ Cf. <http://www.ercis.ro/actualitate/viata.asp?id=20160239>, descărcat la data de 8/4/2018

viitorului societății și Bisericii. Schimbarea colectivității începe cu schimbarea mentalității fiecărei persoane în parte

Papa Francisc, în dimineața zilei de joi, 9 februarie 2017, primind în audiență participanții la ședința Congregației pentru Educația Catolică, a vorbit despre rolul școlilor și universităților catolice, precum și despre importanța cadrelor didactice. Școlile și universitățile catolice, spunea Sfântul Părinte, aduc o contribuție importantă în misiunea Bisericii datorită slujirii pentru creșterea în umanitate, dialog și speranță. Congregația pentru Educația Catolică este apreciată pentru implicarea în a gândi și discuta pe teme ca formarea profesorilor și a conducătorilor. Universitățile sunt un domeniu privilegiat pentru evanghelizare și că școlile catolice presupun o factor important al evanghelizării culturii¹⁰⁵. Actul evanghelizării trebuie să ajungă până capătul lumii, iar acest lucru include în special domeniul învățământului.

Cu referire la Congregația pentru Educația Catolică, aceasta a organizat congresul Mondial “Educația astăzi și mâine. O pasiune care se reînnoiește”, care a avut loc la Roma, în anul 2015. Acolo s-au dezbătut aspecte importante legate de educație, temele centralității și diversității elevilor și studenților, formarea profesorilor, principiile și misiunea instituțiilor educative și importanța educației integrale. Un obiectiv pe care l-a urmat congresul a fost cel de a oferi școlilor catolice un spațiu de dezbateră legată de provocările create de criza contemporană a educației și impactul pe care o are aceasta asupra Bisericii. Gândirea critică și accesul educatorilor la formare continuă pentru o predare inovatoare au fost, de asemenea, teme de discuție încurajate. Acest congres a întărit speranța educatorilor că, deși aceștia trăiesc într-o lume dominată de sărăcie spirituală și morală, mai există posibilitate a formării semenilor în sensul adevăratei demnități umane¹⁰⁶. Astfel de congrese sunt benefice pentru formarea profesorilor, pentru perspective noi și pentru stabilirea unor obiective în cadrul educației catolice. Atâta timp cât educația catolică va avea în vedere importanța formării integrale, atât a persoanelor, cât și a educatorilor,

---

¹⁰⁵ Cf. <http://www.catholica.ro/2017/02/09/papa-francisc-educatia-catolica-trebuie-sa-ofere-orizonturi-deschise-spre-transcendenta/>, descărcat la data de 7/4/2018

¹⁰⁶ Cf. <http://www.ercis.ro/actualitate/viata.asp?id=20160239>, descărcat la data de 8/4/2018

valorile creștine se vor putea răspândi în diferitele domenii ale societății prin oamenii care activează în ele.

3.3. Catehizarea și rolul laicilor în aceasta

Cateheza este modul de a învăța al Bisericii. Este modul în care ea vizează toate vârstele, de la copil până la adult, pentru a conduce la o cunoaștere cât mai bună a credinței creștine. Cateheza este o învățătură, o expunere clară și profundă, în care se are în vedere așteptările și capacitățile credincioșilor.¹⁰⁷

Etimologia al cuvântului “cateheză” este “a răsună”, “a face să răsună”, iar sensul figurat se referă la instruirea prin viu grai a unui maestru¹⁰⁸. Sensul etimologic al acestui cuvânt ne arată și modul Bisericii de a face cunoscut învățătura lui Dumnezeu.

Din perspectiva Bisericii Catolice, responsabilitatea a catehizării este împărțită, astfel încât capul Bisericii, Papa, Colegiul Episcopilor și Episcopul diecezan sunt cateheții responsabili de Bisericile locale și Biserica universală. La rândul lui, Episcopul are colaboratori, care se numesc preoți și diaconi. Alături de preoți, în cateheză mai au un rol specific membrii familiilor creștine și soții creștini, primii care vestesc credința copiilor lor¹⁰⁹. Într-o comunitate creștină bisericească este important ca fiecare credincios să-și aducă aportul în răspândirea împărăției lui Dumnezeu, pentru că numai schimbarea minții individuale poate aduce și schimbarea colectivității.

Atunci când Biserica aplică morala creștină, ea are nevoie de implicarea fidelă a păstorilor, de cunoștințele teologilor, de aportul creștinilor și de oamenii cu atitudinea de bunăvoință. Experiența vieții în Cristos este tocmai credința și practicarea Evangheliei, care îl face pe om capabil să aprecieze realitățile divine și umane. În acest fel, Duhul Sfânt se

---

¹⁰⁷ Cf. E. Moraru, *Op. cit.*, 93

¹⁰⁸ Cf. E. Moraru, *Op. cit.*, 12

¹⁰⁹ Cf. *Ibidem*, 48-49

poate folosi de cei umili pentru a-i lumina pe învățați și cei cu funcții înalte¹¹⁰. Practicarea Evangheliei este în centrul vieții creștinului care Îl urmează pe Cristos.

Un mijloc al Bisericii de a aplica această morală și de a educa este instruirea catehetică, o instruire ce luminează și întărește credința și duce la o participare activă și conștientă, îndemnând la acțiunea apostolică. Biserica se folosește și de celelalte mijloace care aparțin patrimoniului comun al oamenilor, contribuind mult la educarea oamenilor prin mijloace de comunicare socială și numeroase asociații de cultură fizică și spirituală, mișcările de tineret și școlile¹¹¹. Învățătura morală face parte din instruirea catehetică și este accesibilă oricărui om de bună-credință care își ascultă conștiința, prin care Dumnezeu îndeamnă la bine.

Dintre obiectivele generale ale catehezei se pot enumera: favorizarea convertirii, ca moment de schimbare radicală a vieții ce dă autenticitate maturizării; construirea unor atitudini creștine prin cunoașterea credinței, prin participarea afectivă la alegerile din viața de credință și conduita specific creștină¹¹². Este importantă stabilirea unor obiective pentru a avea mereu în vedere importanța anumitor aspecte ale procesului de maturizare creștină.

Numai dobândirea de cunoștințe și comportamente religioase nu asigură dezvoltarea credinței, dacă acestea nu sunt aplicate într-o autentică atitudine de credință, alături de care sunt și elementele cognitive, afective și active, iar acestea însoțite de iubire și speranță. De aceea și scopul final al învățaturii catehetice este cel de a trăi în comuniune cu Cristos și cu oamenii, iar pentru aceasta catehetul trebuie să mărturisească mesajul creștin cu propria sa viață¹¹³. Credința fără fapte este o credință moartă. Este o teorie fără aplicare și fără faptele concrete de iubire.

Așadar, Cateheza este învățătura prin care Biserica îi instruieste pe oameni despre Cristos, Fiul lui Dumnezeu, care spunea în timpul activității Sale publice pe pământ că învățătura Lui este a Aceluia care L-a trimis¹¹⁴. (Cf. 7,16) În umilința Sa, Isus ne învață că

---

¹¹⁰ Cf. *CBC*, 2038

¹¹¹ Cf. CV II, *Gravissimum educationis*, 4

¹¹² Cf. E. Moraru, *Op. cit.*, 29-30

¹¹³ Cf. E. Moraru, *Op. cit.*, 31-32.97

¹¹⁴ Cf. *CBC*, 427

toate cele bune vin de la Dumnezeu. Creștinul este chemat să înțeleagă că Dumnezeu este Supremul lui Bine și să fie apostolul Său. Acțiunea catehetică trebuie să fie un ajutor în creșterea personală, a libertății și a interiorității. Capacitatea educativă face parte din misiunea catehezei și este cea care trezește dezvoltarea vieții de credință¹¹⁵. Activitatea catehetică are în vedere libertatea și interioritatea omului, fără a-l constrânge și conducându-l cu iubire la o viață trăită în armonie cu Dumnezeu și cu ceilalți.

3.4. Catehetul, educator și model de credință

Cateheza poate fi înțeleasă ca ansamblul eforturilor Bisericii de a face ucenici, pentru a-i ajuta pe oameni să creadă în Isus, Fiul lui Dumnezeu, pentru a avea viață în numele Lui, fiind educați și instruiți pentru a construi Trupul lui Cristos, care este Biserica, poporul ales de Dumnezeu¹¹⁶. Din punct de vedere teologic, prin Trupul lui Cristos se înțelege acel popor format din oamenii care fac Voința lui Dumnezeu sub conducerea lui Cristos. Acest popor, format din creștini fideli, este ales de Dumnezeu este chemat să ducă învățătura divină până la marginile pământului.

Învățarea este văzută ca un dar al slujirii în folosul aproapelui și este o faptă de milostenie prin care creștinii contribuie la zidirea Bisericii, care crește și se dezvoltă prin sfințenia creștinilor fideli¹¹⁷. Fiecare creștin se poate implica în comunitatea Bisericii sau în societate, punându-și capacitățile pentru binele comun.

Biserica este conștientă de îndatorirea deosebit de gravă pe care o are asupra educației morale și religioase asupra creștinilor. Ea poate fi prezentă în școli prin mărturia vieții profesorilor și a directorilor, prin acțiunea de apostolat a elevilor și prin activitatea preoților și a laicilor care împărtășesc învățătura creștină prin moduri corespunzătoare

---

¹¹⁵ Cf. E. Moraru, *Op. cit.*, 27

¹¹⁶ Cf. *CBC*, 4

¹¹⁷ Cf. *CBC*, 2004.2045

fiecărei vârste și împrejurări¹¹⁸. Laicul catehet ocupă un loc foarte important în educația creștină pe care o răspândește Biserica.

Contribuția cateheților laici este necesară, pentru că desfășoară o funcție care nu poate fi înlocuită. Aceștia sunt chemați să aducă rod, fiind martori și vestitori ai Cuvântului lui Dumnezeu prin modul lor de trăire. Această chemare are un fundament carismatic, pentru că fiecare creștin este înzestrat cu daruri speciale și particulare folositoare binelui comun. Cateheza laicilor nu este doar la nivel individual, dar și la nivelul comunității, prin asociații, mișcări și diferite grupări¹¹⁹. Forța catehetică a colectivității laicilor creștini, de care Biserica nu se poate lipsi, aduce rod în lume, pentru că aceștia trăiesc în lume și o schimbă prin atitudinea lor de credință.

Toți oamenii au, în baza demnității personale, dreptul la o educație adaptată caracterului, culturii și tradițiilor țării lor. Educația adevărată urmărește formarea persoanei umane în vederea împlinirii scopului ei ultim și binele societății din care va face parte ca membru, având îndatoriri de îndeplinit. Având în vedere progresul psihologiei, al pedagogiei și al didacticii, copiii și tinerii trebuie să fie ajutați să-și dezvolte armonios aptitudinile fizice, morale și intelectuale și să fie responsabili de a-și construi propria viață și să participe activ la viața socială, în diversele sfere ale comunității umane, deschiși fiind la dialog și contribuind la înfăptuirea binelui comun¹²⁰. Pentru acestea, catehetul trebuie să fie pregătit pentru a răspunde provocărilor pe care le prezintă societatea.

Este nevoie ca el să posede o fundamentală maturitate umană și creștină specific pastorală, promovând formarea creștină în cadrul comunității pastorale. În contextul socio-cultural de astăzi în care catehetul este chemat să activeze este important să se țină cont de constantele schimbări, diversitatea culturii, criza de valori, de așteptarea și căutarea profundă a omului. Dacă științele educaționale din trecut puneau accentul pe programele de studiu, acum este nevoie de o nouă viziune, una în care în centră stă persoana care are nevoie de educație. Astăzi se vorbește mai multe despre o autoeducație. În educarea

---

¹¹⁸ Cf. CV II, *Gravissimum educationis*, 7

¹¹⁹ Cf. E. Moraru, *Op. cit.*, 65-67

¹²⁰ Cf. CV II, *Gravissimum educationis*, 1

Credinței este importantă menținerea unei capacități critice de a discerne valorile contextelor culturale și de a deveni maturi prin propriile decizii în viața de credință¹²¹. Din partea catehetului se cere o cunoaștere bună a contextului social și al diversității culturale de astăzi, pentru o ușoară adaptare a lui și a învățaturii creștine pe care o transmite.

Catehetul este educator când este matur din punct de vedere uman și creștin, fiind atent la dimensiunea psihologică și la așteptările celor încredințați lui spre învățătură. Prin inițiativele sale și prin experiențe, catehetul îi ajută pe destinatarii săi nu doar să descopere învățătura creștină, ci să o trăiască și în mod concret și sacramental, liturgic, pentru că educația credinței nu poate avea loc în afara Bisericii. A stimula creșterea în cadrul vieții comunității constituie o armonizare a drumului credinței, care se împlinește atât pe plan liturgic, cât și pe plan uman, de slujire și caritate¹²². Comunitatea are un rol foarte important în viața creștinului, care este chemat, ca și ființă socială, să trăiască alături de ceilalți, să din experiența lor și să dea și el, la rândul lui, mărturie prin cuvânt și faptă spre edificarea spirituală a altora.

Dând exemplu prin viața sa, catehetul nu transmite propria credință, ci pe aceea a Bisericii de care el a fost trimis în această misiune. El îi însoțește pe alții pe drumul credinței, iar pentru acest lucru se cer anumite aspecte: cunoașterea principalelor și semnificativelor elemente ale mesajului creștin; fidelitate față de planul de mântuire al lui Dumnezeu pentru oameni; sensibilitatea și solidaritatea față de problemele persoanelor; să aibă o viziune dinamică asupra omului și lumii¹²³. Catehetul, făcând parte din lume, este chemat să cunoască provocările pe care oamenii le întâmpină zi de zi, pentru ca astfel să găsească o rezolvare atât la nivel omenesc, cât și spiritual, cu ajutorul lui Dumnezeu.

Cât privește spiritualitatea catehetului, acesta are nevoie de viață de: rugăciune și de ascultare față de voința lui Dumnezeu; de a da mărturie prin sfințenia vieții; de o viață sacramentală și iubire față de Euharistie; de o căutare autentică și lipsită de interes a adevărului; de înflăcărare după modelul sfinților și bucuria care trebuie să-l însoțească la tot

---

¹²¹ Cf. E. Moraru, *Op. cit.*, 80.84-85

¹²² Cf. *Ibidem*, 95-96

¹²³ Cf. *Ibidem*, 89-90

pasul. În procesul comunicării credinței, atitudinea catehetului legată de raportul pedagogic cu ceilalți ar trebui să fie de primire și acceptare, de deschidere, incluziune, de prietenie și de personalizare a fiecărei relații pe care o are cu ceilalți. Catehetul mai are nevoie și de a fi format pe plan uman, să cunoască noțiuni psihologice și sociologice de bază¹²⁴. Atitudinea cu care catehetul își mărturisește credința și îi învață pe alții este foarte importantă, pentru că oamenii vor învăța mai mult din starea de spirit și din însuflețirea cu care se trăiește credința, indiferent de câte probleme ar putea fi întâlnite în viață.

Credincioșii primesc învățătura și îndrumarea păstorilor și a cateheților laici, amintindu-și de cuvântul lui Cristos care spune despre apostolii Săi: “Cine vă ascultă pe voi, pe mine mă ascultă”¹²⁵(Lc 10, 16). Prin ascultarea învățăturii de credință venită din partea persoanelor creștine care activează în pastorația Bisericii, credincioșii ascultă de Însuși Dumnezeu.

Cât privește aspectul misionar, al transmiterii credinței, toată comunitatea credincioșilor participă la transmiterea adevărului descoperit al credinței, învățați și călăuziți fiind de Duhul Sfânt. Orice creștin este chemat, în virtutea sacramentului Botezului și al Mirului, să răspândească învățătura creștină printr-o viață exemplară. Porunca misionară constă în faptul că Biserica, fiind trimisă de Dumnezeu și văzută ca un sacrament universal de mântuire, vestește pentru toți oamenii Evanghelia, pornind de la porunca Întemeietorului ei: “Așadar, mergând, faceți ucenici din toate neamurile, botezându-i în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, învățându-i să țină toate câte v-am poruncit! Și iată, eu sunt cu voi în toate zilele, până la sfârșitul lumii!”¹²⁶ (Mt 28, 19-20). Biserica, prin creștinii care trăiesc cu adevărat credința, împlinește cu fidelitate și iubire această poruncă apostolică, spre răspândirea Împărăției lui Dumnezeu pe pământ și spre marea Lui slavă.

---

¹²⁴ Cf. *Ibidem*, 102-103.106.110

¹²⁵ Cf. *CBC*, 87

¹²⁶ Cf. *Ibidem*, 91.849

3.5. Instituțiile educative catolice

Dintre toate mijloacele educaționale, o importanță deosebită o reprezintă școala, pentru că ea cultivă facultățile intelectuale, dezvoltă judecata, pune în legătură bogăția culturii generațiilor trecute, promovează simțul valorilor, pregătește persoana pentru viața profesională și generează relații de prietenie între copii diferiți din punct de vedere al caracterelor și condițiilor diferite din care provin, favorizând spiritul de bună înțelegere¹²⁷. Instituțiile educative au un rol esențial în dezvoltarea multor persoane, a diferitelor lor dimensiuni.

Pentru aceasta, se fac eforturi pentru promovarea activității educative prin documente publice în care se consemnează drepturile copiilor și părinților în privința educației. Se perfecționează școlile, se creează instituții de educație și se dezvoltă metode educaționale și didactice. Se fac, de asemenea, eforturi pentru ca toate acestea să fie la îndemâna tuturor oamenilor, chiar dacă sunt mulți copii și tineri lipsiți de o instruire elementară și privați de o educație adecvată a adevărului și carității¹²⁸. Promovarea educației a presupus și va presupune în continuare eforturi colective unite sub aceleași principii și valori umane și spirituale.

Educația catolică trebuie să fie pregătită în zilele de astăzi, care sunt marcate de schimbări rapide. De asemenea, și generația se schimbă, iar educatorul trebuie să facă față constant situației de multe ori greu de înțeles. În centrul schimbărilor globale, creștinii sunt chemați să îmbrățișeze, să iubească, de descifreze și să evanghelizeze. Este nevoie ca educația catolică să contribuie la descoperirea sensului vieții și să trezească speranța pentru momentul prezent și viitor¹²⁹. Zilele de astăzi au nevoie de o schimbare și o readucere la adevăratele valori care, din păcate, nu mai sunt promovate.

---

¹²⁷ Cf. CV II, *Gravissimum educationis*, 5

¹²⁸ Cf. *Ibidem*, 5

¹²⁹ Cf. Congregația pentru Educația Catolică, *Educating today and tomorrow*, 15

3.5.1. Școlile și universitățile catolice

Este nevoie ca instituțiile educative catolice să dezvolte serviciul formativ, printr-o angajare deosebită în înculturarea mesajului creștin și în întâlnirea dintre evanghelie și domeniul științei.¹³⁰ Școala Catolică își asumă misiunea de formare integrală a personalității creștine și îi învață pe tineri să comunice cu Dumnezeu în diferite situații în viața lor personală. Îi stimulează să-și depășească individualismul și să descopere acea lumină a credinței la care sunt chemați să trăiască în mod responsabil, prin vocații și prin solidaritatea cu ceilalți oameni.¹³¹ Așa cum creștinii trebuie să fie lumină pentru această lume, la fel și universitățile catolice trebuie să fie pentru domeniul educațional.

În domeniul școlar, prezența Bisericii se manifestă și se observă în mod deosebit prin școlile catolice. Elementul lor caracteristic față de celelalte școli este atmosfera însuflețită de spiritul evanghelic al libertății și iubirii, insuflând lumina credinței în cunoașterea pe care elevii o dobândesc treptat despre lume, viață și om. Școala catolică își educă elevii, promovând binele cetății pământești și pregătindu-i să slujească pentru răspândirea împărăției lui Dumnezeu, ducând o viață exemplară și apostolică.¹³² Școlile Catolice răspândesc baza valorilor și principiilor umane și creștine, și anume credința.

După Conciliul Vatican II, care s-a desfășurat între anii 1962-1965¹³³, Magisteriul a punctat în repetate rânduri necesitatea și importanța instituțiilor catolice de învățământ, de la care se așteaptă să fie locuri de întâlnire și dialog, în spiritul unei educații umane pentru viață și pentru binele comun.¹³⁴ Având în vedere universitățile și facultățile catolice, Biserica îndeamnă să se distingă nu atât prin număr, cât prin calitatea învățământului, accesul la ele fiind înlesnit studenților care poate dispun de resurse modeste, mai ales celor tineri. Soarta societății și a Bisericii este strâns legată de dezvoltarea tinerilor care fac

---

¹³⁰ Cf. Consiliul pontifical pentru dreptate și pace, *Compendiu de doctrină socială a Bisericii*, 410

¹³¹ Cf. Papa Francisc, *Educația – în slujba vieții*, Arhiepiscopia Romano-catolică București, București, 2014, 125-126

¹³² Cf. CV II, *Gravissimum educationis*, 8

¹³³ Cf. <http://www.magisteriu.ro/cv2/>, descărcat la data de 8/4/2018

¹³⁴ Cf. <http://www.ercis.ro/actualitate/viata.asp?id=20160239>, descărcat la data de 8/4/2018

studii superioare¹³⁵. Dialogul este foarte important în evanghelizare, pentru că a te închide în propria gândire, fără să accepți concepția altora nu duce la nimic productiv din atât din punct de vedere spiritual, cât și uman.

În anul 1990, Ioan Paul al II-lea a publicat constituția apostolică *Ex Corde Ecclesiae*, care atrăgea atenția asupra importanței universităților catolice ca un instrument privilegiat. Universitățile catolice ar trebui: să fie inspirate de valorile creștine nu doar la nivel individual, ci și la nivelul comunității universitare; să promoveze o reflecție constantă, în lumina credinței catolice, asupra procesului și rezultatelor studiului și cunoștințelor, aducând propria lor contribuție originală; să fie fidele mesajului Creștin, așa cum este prezentat de Biserică; să îi slujească pe oamenii lui Dumnezeu și omenirea în eforturile pe care ei le întâmpină în căutarea adevărului¹³⁶. O instituție de învățământ superior este chemată să se adapteze vremurilor prezente și să prezinte mesajul creștin într-un mod în care să atingă conștiințele.

În inima educației catolice este întotdeauna Isus Cristos: orice se întâmplă în școlile catolice și universități ar trebui să conducă la o întâlnire cu Isus Cristos Cel Viu. Dacă ne uităm la provocările educației, trebuie să avem în vedere că Dumnezeu s-a făcut trup în istoria omenirii, în istoria noastră. Școlile catolice și universitățile sunt locuri de mărturie și acceptare, unde credința și spiritualitatea pot fi dăruite tinerilor care le cer. Ele deschid ușile tuturor și susțin demnitatea umană, la fel ca și răspândirea cunoștințelor către toată societatea, indiferent de merit. Aceste școli catolice sunt importante locuri de transmiterea a cunoștințelor¹³⁷. Dacă în centrul vieții și educației este Cristos, atunci tot acest proces de instruire și înțelegere va decurge armonios, în acceptare și în pace, după capacitățile fiecăruia.

---

¹³⁵Cf. CV II, *Gravissimum educationis*, 10

¹³⁶ Cf. Congregația pentru Educația Catolică, *Educating today and tomorrow*, 8

¹³⁷ Cf. *Ibidem*, 13

3.5.2. Educația integrală a instituțiilor educative catolice

Școala Catolică își asumă misiunea de formare integrală a personalității creștine și îi învață pe tineri să comunice cu Dumnezeu în diferite situații în viața lor personală. Îi stimulează să-și depășească individualismul și să descopere acea lumină a credinței la care sunt chemați să trăiască în mod responsabil, prin vocații și prin solidaritatea cu ceilalți oameni.¹³⁸ Trăirea vocației este un aspect important al vieții de credință, pentru că presupune implicare în construirea unei lumi mai bune.

Pentru un act educativ autentic, trebuie să se aibă în vedere integrarea și influența pozitivă prin exemplu și valori. Misiunea centrală a învățământului catolic este crearea un climat bazat pe valori, astfel ca actul educativ să fie o mărturie a unui apostolat în folosul oamenilor. Se prezintă provocarea de a face ca școala catolică să fie una primitoare și fraternă, unde toți să se simtă bineveniți, acceptați și iubiți, fără a fi marginalizați sau excluși. Școala catolică ar trebui să-i atragă și să-i influențeze pozitiv prin bunătate și fraternitate, pentru a se ajunge la valori ca pacea, dreptatea, mila și iubirea de aproapele. Valorile creștine constituie fundamentul acestor instituții catolice de învățământ, în care este încurajat un tip de cunoaștere deschis transcendenței, spiritualului. Este foarte important ca educatorii să fie mărturisitori ai valorilor Evangheliei, fapt ce este rezultat din pasiunea pentru Cristos și educație¹³⁹. Pentru ca școala să fie un loc cu adevărat educativ, este nevoie ca ambientul să fie unul de armonie, de bună înțelegere și incluziune. Nicio persoană nu poate fi lăsată deoparte.

Însă această societate secularizată tinde să alimenteze valorile unui individualism competitiv și care încurajează inegalitatea, în detrimentul valorilor educației. Primatul persoanei, importanța comunitatea, binele comun, grija față de cei nevoiași, cooperarea și solidaritatea sunt valori pe care școlile și universitățile catolice sunt chemate să le apere¹⁴⁰. Stabilirea unor valori este de importanță critică pentru universitățile catolice, care sunt

---

¹³⁸ Cf. Papa Francisc, *Educația – în slujba vieții*, 125-126

¹³⁹ Cf. <http://www.ercis.ro/actualitate/viata.asp?id=20160239>, descărcat la data de 8/4/2018

¹⁴⁰ Cf. *Ibidem*

printre puținele instituții care răspândesc credința prin intermediul diverselor domenii și materii școlare.

Școlile și universitățile sunt medii vii, în care se dă o educație integrală ce include formare religioasă. Această provocare îi va face pe tineri să realizeze frumusețea credinței în Isus Cristos și a libertății religioase într-un univers multireligios¹⁴¹. A descoperi valorile frumuseții și libertății prin credința în Cristos este un lucru admirabil pentru un creștin.

Conștiința necesită informare, pentru ca judecata ei morală cunoască adevărul și dreptatea. Această conștiință urmează rațiunea, formându-și judecăți și, de aceea, educația conștiinței este neapărat necesară, mai ales oamenilor influențați negativ și ispitiți în a prefera propria judecată, respingând învățăturile date de autoritate¹⁴². Deși omul are sădită în sine legea naturală, conștiința poate să devină coruptă și să nu mai aibă simțul păcatului.

În școli și universități este nevoie de o umanizare a educației, unde sensul deplin se găsește numai în raportul cu persoana și formarea ei. La acest proces de creștere și formare umană sunt chemați toți educatorii, prin colaborarea, cu profesionalismul lor și cu bogăția de umanitate, pentru a ajuta tinerii să fie ziditorii unei lumi mai bune, a unei lumi de solidaritate și pace. Biserica, mamă eductoare, privește la noile generații și se gândește în perspectiva formării umane, atât pentru scopul său ultim, mântuirea, cât și pentru binele prezent al societății. Este nevoie de o creștere a dialogului, iar institutele catolice de educație să fie primele care să valorizeze diversitatea culturală. Dialogul este educativ când se relaționează cu respect, stimă, sinceritate și se are în vedere căutarea adevărului. Este important ca toți educatorii și participanții contribuie în a răspândi speranța, pentru că omul nu poate trăi fără speranță, iar educația o poate genera, mai ales pentru tinerii de astăzi care vor să-și construiască un viitor¹⁴³. Este nevoie ca Biserica și profesorii laici să privească în ansamblul ei societatea și nevoile ei, pentru o evanghelizare practică și eficientă.

Școlile și universitățile sunt locuri unde oamenii învață cum să-și trăiască viețile, să crească din punct de vedere cultural, să primească pregătire vocațională și să se implice în

---

¹⁴¹ Cf. Congregația pentru Educația Catolică, *Educating today and tomorrow*, 14

¹⁴² Cf. *CBC*, 1783

¹⁴³ Cf. <http://www.catholica.ro/2017/02/09/papa-francisc-educatia-catolica-trebuie-sa-ofere-orizonturi-deschise-spre-transcendenta/>, descărcat la data de 8/4/2018

urmărirea binelui comun. La baza educației catolice este moștenirea spirituală creștină, care este o parte constantă a dialogului cu moștenirea culturală și cuceririle științei. Școlile catolice și universitățile sunt comunități educaționale unde învățarea crește în cercetare, gândire și experiența vieții¹⁴⁴. Încurajarea la căutare și cercetare este, de asemenea, importantă pentru că suscită persoana să progreseze și să facă față realității vieții.

Educația trebuie să ghideze studenți să înfrunte realitatea, să intre în lume cu un simț al conștiinței și al responsabilității și, pentru ca aceasta să se întâmple, cunoașterea dobândită este necesară. Rezultatul așteptat nu este dobândirea de informații sau cunoaștere, dar mai de grabă transformarea persoanei. Educația superioară catolică urmărește să formeze oameni care să fie capabili să se angajeze în gândirea critică, care sunt înzestrați cu un înalt nivel de profesionalism, dar și cu o bogăție umanitară, prin care își pun abilitățile în serviciul binelui comun¹⁴⁵. Formarea în sensul înfruntării realității așa cum se prezintă ea este un aspect practic al vieții de zi cu zi.

În timpul prezent, modul în care studenții învață pare să fie mai importante decât ce învață, așa cum modul de a preda pare să fie mai important decât conținutul. Predarea ce promovează învățarea repetitivă, fără să favorizeze participarea activă a studenților sau trezirea curiozității lor, nu este suficient de provocatoare pentru motivare. Învățarea prin cercetare și rezolvarea de probleme dezvoltă diferite și semnificative abilități mentale și cognitive, cu care studenții fac mai mult decât doar a primirea unei informații. În același timp, stimulează capacitatea de lucru în echipă. Profesorii trebuie să știe cum să selecteze elementele culturale esențiale pe care le-a acumulat de-a lungul timpului și cum să le prezinte studenților. Este important să se înțeleagă că educația nu constă numai în asimilarea de informații, ci în complexitatea procesului de a înțelege și aplicare concretă. Universitățile catolice contribuie la misiunea de a forma oameni pentru binele comun, educându-i să acorde atenție particulară săracilor și celor împovărați și încercând să-i învețe pe studenți să fie niște cetățeni responsabili și activi¹⁴⁶. Educarea, sfătuiră celor neștiutori

---

¹⁴⁴ Cf. Congregația pentru Educația Catolică, *Educating today and tomorrow*, 9

¹⁴⁵ Cf. *Ibidem*, 27

¹⁴⁶ Cf. *Ibidem*, 10.25

presupune o faptă de milostenie îndreptată spre aproapele, iar instituțiile catolice educative au vedere acest lucru, împlinind un aspect important al carității și al învățării lui Cristos.

3.5.3. Profesorii din instituțiile educative catolice

Educatorii sunt principala resursă umană a susținerii domeniului educațional. Este important ca aceștia să aibă curajul de a propune elevilor modele de viață, într-o cultură în care orice propunere etică este considerată demodată. Este nevoie de valorificarea exemplurilor de slujire, de luptă pentru dreptate, de implicare în comunitate, de sfințenie și de eroism¹⁴⁷. Este nevoie de promovarea a unui model de viață bazat pe virtuți și valori creștine, iar la acest lucru sunt chemați educatorii, prin viața lor. Este importantă, de asemenea, orientarea tinerilor spre modele de viață sfinte și perseverente, cel dintâi model reprezentându-l Cristos, Dumnezeu făcut om pentru a arăta omenirii ce înseamnă o trăire autentic umană și spirituală.

Prin educație, învățătorul răspunde de suflete pe care nu stă încă scris nimic și pe care el trebuie să scrie. Și această scriere poate fi pentru o viață și poate chiar pentru o veșnicie. Este o răspundere grea, însă această vocație se clădește prin apostolat, prin urmarea lui Cristos. Și la fel ca pentru orice efort vine și o răsplată, la fel va fi cu educația, învățarea celor care aveau nevoie de aceasta. Un adevărat educator este cel care își desăvârșește propria educație prin cei pe care-i educă, dându-și seama de propriile lipsuri pe care le va îndrepta¹⁴⁸. Educatorii au o responsabilitate foarte mare asupra celor pe care îi instruiesc.

Dumnezeu a încredințat educatorilor o misiune unică de a-i conduce cu pe tineri pe drumul sfințeniei. Îi îndemna să fie pentru ei un exemplu de fidelitate față de Cristos, să-i încurajeze să răspundă invitației Domnului pentru a discearnă care le este drumul în viață și pentru a ajunge adevărați prieteni ai lui Dumnezeu, printr-un apostolat autentic¹⁴⁹. Este,

---

¹⁴⁷ Cf. Papa Francisc, *Educația – în slujba vieții*, 37-38

¹⁴⁸ A. Moisin, *Op. cit.*, 124

¹⁴⁹ Cf. Papa Francisc, *Educația – în slujba vieții*, 127

într-adevăr o mare responsabilitate ce cade pe umerii educatorului, responsabilitate de care dă cont atât aici pe pământ, cât și în fața lui Dumnezeu.

Educatorul, cel care îi învață pe ceilalți, trebuie să se facă “totul pentru toți” (1 Cor 9, 22), mai ales că i s-au încredințat suflete pe care urmează să le instruiască și să le formeze în adevărata evlavie. Este nevoie ca educatorul să știe foarte bine că toți sunt diferiți atât din punct de vedere fizic, psihic, cât și spiritual. Chemați la slujirea predicării, educatorii transmit învățătura credinței și normele morale, fiind atenți la cuvintele pe care le spun, măsurându-le după nivelul spiritual și cel al înțelegerii ascultătorilor lor¹⁵⁰. +Este necesar ca educatorul să se facă înțeles, mai ales pentru că are în grijă atât de multe suflete cu diferite niveluri de dezvoltare intelectuală și sufletească.

Persoanele care lucrează cu credință, pasiune și profesionalism nu pot fi uitați. Ei merită toată atenția și încurajarea. Și să nu se uite faptul că această misiune educativă și implicare profesională este în principal susținută de femei. Tinerii care sunt educați astăzi vor deveni lideri ai anilor 2050. Este nevoie de contribuția religiei în educarea tinerei generații spre pace, dezvoltare, fraternitate, credință, recunoștință, simțul admirației¹⁵¹. Viitorul educației depinde de implicarea și seriozitatea cadrelor didactice.

Având în vedere nevoia de pregătire în științele profane și religioase, profesorii sunt chemați a fi la nivelul progresului actual. Relația dintre ei și elevii lor să fie pătrunsă de spiritul apostolic, dând mărturie prin viața lor cât și prin învățatură. Este nevoie să colaboreze cu părinții, să depună eforturi pentru a stimula activitatea personală a elevilor, sprijinindu-i cu sfaturi care să-i ajute după terminarea studiilor, poate chiar întemeind asociații care au adevăratul spirit al Bisericii. Slujirea profesorilor ca un apostolat autentic, necesar vremurilor noastre, și, de asemenea, un serviciu adus societății¹⁵². Stimularea elevilor este un aspect important al educației și al nevoii omului de a căuta și a cunoaște cât mai multe.

---

¹⁵⁰ Cf. *CBC*, 24

¹⁵¹ Cf. Congregația pentru Educația Catolică, *Educating today and tomorrow*, 14

¹⁵² Cf. CV II, *Gravissimum educationis*, 8

Elevii caută nu doar niște profesori, ci niște adevărați mărturisitori. Educatorii sunt chemați să cerceteze nevoile persoanei și societății, pentru a da un răspuns de rezolvare, în lumina gândirii creștine. Angajamentul hotărât față de Adevăr ar trebui să caracterizeze predarea, studiul și cercetarea educatorului catolic, iar în ceea ce constă capacitățile, accentul trebuie pus pe calitățile umane mai mult decât pe competențe, astfel ca învățarea să nu fie limitată la simpla asimilare a cunoștințelor, a conținutului informațional, ci să prezinte și dimensiunea spirituală a existenței umane¹⁵³. Este importantă formarea unei gândiri critice a elevilor și studenților, pentru ca aceștia să găsească adevărul și să îl urmeze prin muncă și perseverență.

Așadar, educatorul creștin este chemat nu doar să transmită cunoștințe, ci să formeze persoane mature, care-și folosesc capacitatea libertății într-un mod înțelept și prudent. Copii și adolescenții trebuie să învețe că prezentul este un dar primit de la Dumnezeu și că poate fi transformat în viitor numai acționând¹⁵⁴. În felul acesta, ei vor fructifica timpul și îl vor folosi în favoarea lor umană și spirituală.

O altă caracteristică a educatorului este aceea de animator vocațional. El poate propune curajul unei alegeri de dăruire totală, chiar dacă aceasta nu aparține mentalității timpului acesta, în care este promovat individualismul în detrimentul valorilor iubirii față de aproapele. Un educator poate îndruma spre vocații, respectând aptitudinile, carismele specifice fiecărei persoane. Educatorul vocațional respectă înclinațiile și chemările celorlalți. A educa înseamnă a forma în vederea valorilor elementare ale vieții: credința, recunoștința, imitarea lui Cristos. Aceste aspecte sunt cerute de la orice creștin¹⁵⁵. Adevăratul educator este cel care inspiră, ridică, însuflețește atât persoanele pe care le are în grijă, cât și pe ceilalți oameni.

Renunțarea la confortul personal și lupta împotriva dezordinii morale sunt alte puncte importante pentru un educator. Este nevoie ca aceștia să le demonstreze tinerilor în formare că un suflet care-L urmează pe Cristos va fi fericit și nu va cunoaște depresia,

---

¹⁵³ Cf. <http://www.ercis.ro/actualitate/viata.asp?id=20160239>, descărcat la data de 8/4/2018

¹⁵⁴ Cf. Papa Francisc, *Educația – în slujba vieții*, 125-126

¹⁵⁵ Cf. Opera pontificală pentru vocațiile religioase, *Noi vocații pentru o nouă Europă*, 90-91

tristețea. Indiferent unde se află școala, la oraș sau într-un sat, educatorii catolici sunt chemați răspândească în inimile elevilor pacea, dreptatea, milostivirea, iertarea și speranța. Lupta împotriva marginalizării și excluziunii, ieșirea din propriul confort și ajutorarea celor nevoiași sunt alte aspecte importante. Este nevoie ca școala catolică să fie atentă asupra unei noi evanghelizări, răspândind mesajul divin cu devotament¹⁵⁶. Chiar dacă lipsește conștientizarea rolului educatorului în viața persoanei, aceștia au adus și aduc un continuare un serviciu important societății. Misiunea educatorului nu poate fi înlocuită de nimic, pentru că este indispensabilă dezvoltării persoanei. În sens general, omul va avea diverși educatori și modele pe care va alege să le calce pe urme. Însă modelul tuturor educatorilor este și va rămâne Isus Cristos.

3.6. Congregații religioase implicate în educație

Congregațiile sunt acele organizații Bisericești care au principii și valori creștine. Acestea aduc un serviciu extraordinar societății, având grijă de persoanele defavorizate și de cele care au nevoie de sprijin în dezvoltare. În cadrul acestor congreții activează călugări, călugărițe, preoți și laici, care prin contribuția lor pe care o aduc în misiunea educativă și socială, lucrează la buna desfășurare a activităților.

3.6.1. Congregații masculine

„Frații Mariști ai Școlilor” este un ordin călugăresc care a fost fondat în anul 1816 de către preotul francez Marcellin Champagnat. De când a apărut și în cadrul Arhidiecezei Romano-Catolice de București, în anul 1998, în centrul de zi „Sfântul Marcellin Champagnat”, Frații Mariști s-au dedicat educației copiilor și tinerilor, pentru toate etapele școlarizării, prin acordarea unei atenții deosebită copiilor cu săraci și cu dificultăți de

---

¹⁵⁶ Cf. <http://www.ercis.ro/actualitate/viata.asp?id=20160239>, descărcat la data de 8/4/2018

învățare sau integrare comunitară¹⁵⁷. Orice copil care trece prin greutăți ascunde un potențial extraordinar care trebuie descoperit printr-un ajutor acordat lui.

Congregația Sfântul Iosif, reprezentată de Iosefinii lui Murialdo, a fost înființată în anul 1873 în Italia, iar în România a apărut în Arhidieceza de București în anul 1994. Fondatorul acestei congregații este Sfântul Leonard Murialdo, care a colaborat cu alți câțiva preoți și laici, dedicând întreaga viață slujirii lui Dumnezeu, a Bisericii și a fraților, în special copii și tinerii. Sfântul Iosif a fost ales ca model și sub ocrotirea lui s-a încredințat această congregație, care a ajuns să fie răspândită în întreaga lume, fiind formată din preoți, călugări, călugărițe și laici. În activitatea congregației se pot menționa cursurile de formare profesională, after school și implicarea în pastorație¹⁵⁸. A petrece timpul cu cei care sunt în proces de dezvoltare este o adevărată faptă de caritate pentru societate.

„Mica Operă a Divinei Providențe” este un ordin călugăresc ce a fost înființat în 1893 în Italia de către preotul Sfântul Luigi Orione. Ordinul acesta mai are și denumirea de „Congregația Don Orione”, fiind prezent mai mult de 30 de țări din lumea întreagă. Membrii congregației, orioninii, sunt dedicați apostolatului în școli, în centrele de formare profesională, în universități, în parohii, oratorii, centre pentru educarea a tineretului, într-un centru de zi copii cu autism în centre sportive¹⁵⁹. Formarea profesională este un aspect foarte important al viitorului tinerilor, pentru că aceștia își descoperă aspirațiile, capacitățile și talentele de care au nevoie pentru a dobândi un loc de muncă sau a-și descoperi vocația într-una din aceste profesii.

„Augustinienii Asumpționiști” este o congregație fondată în anul 1845 în Franța. În București, această congregație este activă prin găzduirea studenților, conferințele pe care le organizează și activitatea academică în cadrul Facultății de Teologie Romano-Catolică din

---

¹⁵⁷ Cf. <http://arcb.ro/website/arhidieceza/viata-religioasa/congregatii-masculine/fratii-maristi-ai-scolilor-fms/>, descărcat la data de 28/5/2018

¹⁵⁸ Cf. <http://arcb.ro/website/arhidieceza/viata-religioasa/congregatii-masculine/congregatia-sf-iosif-csi/>, descărcat la data de 28/5/2018

¹⁵⁹ Cf. <http://arcb.ro/website/arhidieceza/viata-religioasa/congregatii-masculine/mica-opera-a-divinei-providente/>, descărcat la data de 28/5/2018

București¹⁶⁰. Susținerea educativă tinerilor nu este un lucru teoretic, ci poate presupune un ajutor practic, cum ar fi găzduirea, prin care ei sunt încurajați să continue studiile.

„Societatea lui Isus” este un ordin călugăresc fondat de Sf. Ignațiu de Loyola în anul 1540. Membrii acestui ordin, iezuiții, sunt răspândiți în întreaga lume, în domenii variate prin care promovează credința și dreptatea: în învățământul superior și cel universitar, prin cercetări științifice, prin implicarea în mass-media¹⁶¹. Implicarea Bisericii în toate formele de învățământ este importantă pentru transmiterea valorilor umane și creștine. De asemenea, evanghelia trebuie să ajungă chiar și la cei care sunt departe de Biserică din diverse motive, iar acest lucru poate fi realizat prin mijloacele de comunicare socială.

„Salezienii lui Don Bosco” este o congregație a Bisericii Catolice, iar misiunea ei este de a transmite iubirea lui Dumnezeu pentru tineri. Scopul activităților are în vedere creșterea integrală a tineretului prin intermediul transmiterii credinței și educației. Sfântul Ioan Bosco, fiind un educator de excepție, a știut să lege sensul practic de cel spiritual, printr-un sistem educativ care dezvoltă integral personalitatea tânărului: trupul, mintea, inima și sufletul. Tinerii primeau posibilitatea de a trăi într-un ambient de veselie și prietenie, de a trăi viața creștină și de a învăța o meserie prin care să poată să-și câștige existența. Acest sistem educativ-integral a este preventiv deoarece prezența constantă a educatorului, varietatea, și creativitatea propunerilor educative previne necesitatea pedepsei. În felul acesta, copilul este încurajat să fie din ce în ce mai bun, să aleagă ce este ce este corect și util pentru viață și viitorul său. Din activitățile acestei congregații se pot enumera: primirea zilnică a copiilor și tinerilor din cartier; un program distractiv și educativ de activități pentru tineri și copii, numit „Vara împreună”; activitate în Centrul de zi „Mama Margareta”, care lucrează cu copii care vin din medii vulnerabile și încredințați de „Protecția Copilului”; after school pentru alți copii din cartier și cei din Centrul de zi; activitate în Centrul de Formare Profesională „Don Bosco”, în care sunt organizate cursuri

---

¹⁶⁰ Cf. <http://arcb.ro/website/arhidieceza/viata-religioasa/congregatii-masculine/augustinienii-asumptionisti-aa/>, descărcat la data de 28/5/2018

¹⁶¹ Cf. <http://arcb.ro/website/arhidieceza/viata-religioasa/congregatii-masculine/societatea-lui-isus-sj/>, descărcat la data de 28/5/2018

de informatică și programare¹⁶². Este foarte important ca o congregație sau o instituție să aibă un sistem educativ după care să-și stabilească principiile, valorile, misiunea și scopul. Chiar dacă societatea nu este conștientă, congregațiile care au în asistență copiii aduc un serviciu social esențial ce privește viitorul generațiilor.

3.6.2. Congregații feminine

„Carmelitanele Misionare” este o congregație religioasă de drept pontifical, activă în 39 de țări din lume, dedicându-se prin promovarea spiritualității, a instruirii și educației tinerilor, cât și asistenței bolnavilor și apostolatul misionar. Din activitatea educativă a acestei congregații se mai pot menționa colaborarea cu instituții civile și alte congregații religioase pentru activitățile pentru copii cu situații dificile și activitate în grădinița de lângă Parohia Sfânta Cruce¹⁶³. Activitățile cu copii sunt foarte importante pentru ca aceștia să nu intre în impas în drumul lor de dezvoltare.

„Congregatio Jesu” este o altă congregație ce are ca și carismă ajutorarea sufletelor iar din participarea la munca educativă se pot enumera activitățile din trei grădinițe din București și din o școală din Brăila, proiectele sociale și pastorația pentru tineret¹⁶⁴. Promovarea potențialului tinerilor ar trebui să reprezinte un aspect principal al consolidării unei societăți.

Congregația „Fiicele Inimii Preasfinte a lui Isus” este cea în cadrul căreia surorile se dedică prin oferirea unei educații creștine tinerilor, cât și prin îngrijirea bolnavilor aflați în spitale și acordarea de asistență situațiilor dificile ale femeilor și copiilor defavorizați. Colaborarea la activitățile pastorației Bisericilor locale este un alt element al apostolatului

---

¹⁶² Cf. <http://arcb.ro/website/arhidieceza/viata-religioasa/congregatii-masculine/societatea-sfantului-francisc-de-sales-sdb/>, descărcat la data de 28/5/2018

¹⁶³ Cf. <http://arcb.ro/website/arhidieceza/viata-religioasa/congregatii-feminine/carmelitanele-misionare-cm/>, descărcat la data de 25/5/2018

¹⁶⁴ Cf. <http://arcb.ro/website/arhidieceza/viata-religioasa/congregatii-feminine/congregatio-jesu-cj/>, descărcat la data de 25/5/2018

acestei congregații¹⁶⁵. Persoanele aflate în dificultăți ar trebui să fie în centrul atenției societății, pentru ca acestea să treacă prin vindecarea sau recuperarea trupească, mintală și sufletească de care au nevoie pentru a avea o viață decentă.

Congregația religioasă „Franciscanele Misionare din Assisi” își concretizează carisma faptelor de milostenie în domeniul educativ, participând, de asemenea, în viața pastorală a parohiei și în domeniul social, colaborând cu instituții¹⁶⁶. Colaborarea cu instituțiile și cu alte forme de organizare este importantă pentru o mai bună calitate și desfășurare a muncii educaționale.

Călugărițelor misionare, „Oblatele Asumpționiste” reprezintă congregația ce a fost înființată în anul 1865 în Franța, fiind prezentă astăzi în 19 țări din întreaga lume. Activitatea în Arhiepiscopie au început-o în București, anul 1942, când a fost înființată în România. Surorile din această congregație se dedică instruirii tineretului, în pastorația din parohii, în activități sociale și asistență medicală, carisma lor fiind evanghelizarea în toate țările din lume și dialogul creștin îndreptat spre unitate¹⁶⁷. Un adevărat apostolat nu poate fi lipsit de toate dimensiunile dezvoltării umane, atât sufletească, cât cea trupească și educativă.

---

¹⁶⁵ Cf. <http://arcb.ro/website/arhidieceza/viata-religioasa/congregatii-feminine/fiicele-inimii-preasfinte-a-lui-iusus-fscj/>, descărcat la data de 25/5/2018

¹⁶⁶ Cf. <http://arcb.ro/website/arhidieceza/viata-religioasa/congregatii-feminine/franciscanele-misionare-din-assisi-sfma/>, descărcat la data de 25/5/2018

¹⁶⁷ Cf. <http://arcb.ro/website/arhidieceza/viata-religioasa/congregatii-feminine/oblatele-asumptioniste-calugarite-misionare-oa/>, descărcat la data de 28/5/2018

CAPITOLUL IV

Asociații și organizații cu specific educativ

4.1 Cadrul general al educației

Educația este o componentă fundamentală în orice societate pentru că asigură transmiterea și răspândirea culturii generațiilor viitoare. Din perspectiva sociologică, educația poate fi văzută ca un proces particular de socializare, ce constă în transmiterea a conținuturilor culturale între generațiile unei societăți¹⁶⁸. Conform articolului 1 din Constituția României, statul asigură dreptul la învățătură pentru fiecare persoană¹⁶⁹. Dreptul la educație este foarte important, pentru că implică transmiterea bogăției culturii, a valorilor morale și creștine și a principiilor de bună socializare și integrare.

Educația, formarea profesională, învățarea, politicile de sănătate publică și politicile sociale fac parte din categoria consolidării umane și sunt importante aspect ale unei populații educate, sănătoase și performante la nivel global. Educația trebuie să se ocupe de dezvoltarea și afirmarea personalității umane, printr-un sistem caracterizat de valori și în care educația religioasă să aibă un rol de consolidare a vieții și reper¹⁷⁰. Un sistem de valori este printre lucrurile de bază care ar trebui stabilite încă de la început într-o instituție educativă, dată fiind criza de valori și moralitate a timpului prezent.

Pentru Uniunea Europeană, educația este o preocupare importantă. Programele educaționale pentru România sunt agende de lucru finanțate și monitorizate de Uniunea Europeană. Obiectivele strategice pentru învățământ sunt: asigurarea unei educații elementare pentru toți, în special pentru grupurile vulnerabile și cu persoanele cu nevoi speciale; dezvoltarea educației; asigurarea accesului egal la nivelurile superioare de

---

¹⁶⁸ Cf. L. Vlăsceanu (coord.), *Sociologie*, Editura Polirom, Iași, 2011, 596

¹⁶⁹ Cf. <http://www.constitutiariomaniei.ro/art-32-dreptul-la-invataatura/>, *Constituția României*, art. 32, alin. 1, descărcat la data de 5/20/2018

¹⁷⁰ Cf. Petruș Alexandrescu, "Educația- Între politic și realitate", în: *Revista Română de Sociologie*, serie nouă, anul XVIII, nr. 3-4, Editura Academiei Române, București, 2007, 375-377

educație; promovarea informării cu ajutorul tehnologiei și asigurarea accesului la internet pentru forma de învățământ preuniversitar; un sistem de pregătire al directorilor și al cadrelor didactice din învățământul preuniversitar¹⁷¹. Este importantă pregătirea conducătorilor școlii, pentru că de la ei pornesc decizii importante și modul de formare și educare al copiilor.

Școala românească are în idealul o dezvoltare liberă și integrală a persoanei, în armonie cu individualitatea ei. Formarea unei personalități independente, împlinirea dezvoltării personale, a spiritului antreprenorial, a participării cetățenești în societate și o incluziune socială a angajării pe piața muncii sunt alte puncte ale acestui ideal¹⁷². Aspectele urmărite de viziunea și idealul educației românești privesc atât dobândirea de cunoștințe, cât și formarea unor competențe profesionale utile.

Principiile educației naționale asigură dreptul la educație fără discriminare, o dezvoltare personală și social-economică și reușita și performanța școlară. Persoana poate să-și păstreze identitatea națională și culturală, recunoscându-se drepturile celor care aparțin minorității. Egalitatea în șanse, libertatea de gândire dreptul la opinie și sunt alte principii ce privesc educația națională. Legea educației mai privește ca puncte importante incluziunea socială, sprijinul centrat pe beneficiari, promovarea sănătății fizice și a sportului, opțiunea persoanei de a opta pentru cultul religios și de a primi educată în acest sens. decizii fundamentate pe dialog și consultare; dreptul la opinie¹⁷³. Respectarea diversității culturale, rasiale a persoanelor, a nivelului și capacității de dezvoltare trebuie să implice și incluziunea lor socială. Numai așa se pot forma oameni cu valori sociale de acceptare și solidaritate.

În pedagogie, sunt trei tipuri diferite de educație: educația formală, non-formală și informală. Educația formală este planificată conform instrumentelor didactice convenționale. Educația non-formală are obiectivul orientării individului care învață, însă mijloacele nu sunt cele standard, ci câteodată inedite, cu o planificare rareori organizată.

---

¹⁷¹ Cf. *Ibidem*, 378

¹⁷² Cf. <http://oldsite.edu.ro/index.php/articles/14847>, *Legea educației naționale nr.1/2011*, art. 2, alin. 3, descărcat la data de 20/5/2018

¹⁷³ Cf. *Ibidem*, art. 3

Educația formală se derulează sub controlul aproape total al statului, care stabilește conținuturile, resursele umane și materiale ale sistemului educativ¹⁷⁴. Este important ca educația să aibă un echilibru între organizare, practică, joc, înțelegere și spontaneitate.

Educația fără învățare este imposibilă. În sens larg, învățarea este un fenomen prin care se dobândește o experiență individuală care ajută la adaptare. În sens psihopedagogic, învățarea este activitatea desfășurată în cadrul școlii, activitate prin care se însușesc cunoștințe și se dobândesc deprinderi în toate domeniile vieții sociale. Din punct de vedere psihic, învățarea presupune diferite forme¹⁷⁵. Învățarea face parte din viața de zi cu zi, pentru că nimeni nu încetează să își însușească noi cunoștințe în fiecare zi.

Sensul învățării poate deveni mai interesant și mai atractiv pentru elev atunci când acestuia se oferă sensuri și semnificații conținutului de predare. Aici se pot enumera la nivel cognitiv-intelectual comunicarea de valori și credințe, iar pentru nivelul afectiv-emoțional este stimularea energiei și a potențialului necesare învățării¹⁷⁶. Insuflarea încrederii în sine a elevului îl poate ajuta să progreseze și să nu renunțe la visele sale.

Școala pune accent pe cunoașterea obiectivă, prin examinări, însă cel mai important aspect educațional ar trebui să fie asigurarea că toți copiii înțeleg ceea ce se predă și că sunt implicați în activitățile școlare, fie ele intelectuale sau sportive. Învățarea nu ar trebui să fie focalizată doar pe asimilarea de conținuturi, ci pe stimularea dezvoltării cognitive a elevului. Funcția cognitivă a persoanei implică și rezolvarea învățării¹⁷⁷. Deși partea practică a învățării este dificilă, efortul pentru a o realiza se dovedește de multe ori a fi rodnic. Învățarea psihomotorie este însușirea conștientă a modului de mișcare, de coordonare, viteză, ritm și coordonare. Este importantă promovarea unui stil de viață sănătos care implică, printre altele și mișcarea, sportul. Învățarea afectivă este în legătură cu deprinderea de reacții potrivite diferitelor situații care implică afectivitate. Partea afectivă a persoanei se dezvoltă în ambientul familial de iubire și respect reciproc, însă se poate

---

¹⁷⁴ Cf. L. Vlăsceanu, *Sociologie*, 596-597

¹⁷⁵ Cf. E. Verza (coord.), *Ghidul educatorului*, Editura Universitatea București, București, 1997, p 69

¹⁷⁶ Cf. I. Al. Dumitru, "Învățarea mediată și eficiența acțiunii educaționale", în: *Revista de științe ale educației*, anul IV, nr. 1-2 (6-7), Editura Universității de Vest, 2002, 9

¹⁷⁷ Cf. Ion Al. Dumitru, "Învățarea mediată și eficiența acțiunii educaționale", în: *Revista de științe ale educației*, 7

dezvolta mai departe și în alte medii sociale. Învățarea practică reprezintă baza formării prin implicare în activități. Practica este modul cel mai concret prin care cineva poate să-și însușească în cel mai bun mod cunoștințe noi. Învățarea Morală constă în dobândirea conceptelor etice și formarea unei conduite civilizate însoțită de respectarea regulilor de conviețuire în viața comunitară. Dacă copii nu sunt deprinși cu asemenea comportamente, aceștia nu vor avea de unde să dobândească asemenea conduite sociale potrivite¹⁷⁸. Educația constituie parte esențială a formării omului și, de aceea, ar trebui să i se acorde o mare atenție de către societate. O problemă gravă a lumii este sărăcia care are legătură cu lipsa educației. Este nevoie ca formarea să ajungă la toți¹⁷⁹. Acest lucru se poate soluționa prin implicarea statului și prin diferite programe și politici educaționale.

4.2. Personalizarea metodelor pedagogice și sensul lor practic

Este nevoie ca educatorii să cunoască modul în care poate face învățătura atractivă, printr-o metodă ce răspunde nevoilor individuale ale elevilor și studenților. Datorită acesteia, se poate preveni eșecul școlar.

Formarea elevilor din punctul de vedere al competențelor depinde foarte mult de cadrele didactice, de nivelul lor de pregătire și de metoda de învățare utilizată. Problemele ce privesc personalul didactic pot fi: insuficiența numărului lor; motivația financiară redusă; neadaptarea la noile tehnologii; lipsa de programe de formare a profesorilor¹⁸⁰. Personalul didactic reprezintă o resursă umană indispensabilă domeniului educațional.

Condițiile și cauzele reușitei sau nereușitei școlare orientează activitatea profesorului spre a adopta măsuri pentru sporirea capacităților intelectuale și morale ale elevului și mai ales prevenirea pierderilor școlare. Succesul școlar poate arăta concordanța între capacitățile elevului și metodele de instruire educativă. Elevii care prezintă o lipsă de adaptare la exigențele școlare prin rezultate nesatisfăcătoare sau performanțe slabe au

---

¹⁷⁸ Cf. *Ibidem*, 9

¹⁷⁹ Cf. *DOCAT*, 211

¹⁸⁰ Cf. <http://iccv.ro/sites/default/files/Raport%20Invatamant%20tehnic%20si%20profesional.pdf>, *Învățământul profesional și tehnic*, 31, descărcat la data de 24/5/2018

nevoie de o atenție mărită din partea școlii, prin elaborarea unor cerințe pedagogice individualizate, pentru restabilirea echilibrului dintre elev și școală¹⁸¹. Educatorul, cunoscând psihologia vârstei copilului, este nevoie să adapteze metoda de predare astfel încât toți să înțeleagă ceea ce transmite în clasă.

Educatorul cercetează factorii fizici, intelectuali, afectivi, caracteriali, cât și cei familiali, sociali și pedagogici. Nereușita în învățare poate fi cauzată și de dizarmonia, absența sau deficiența unora dintre factori¹⁸². Fiind o ființă complexă cu multiple dimensiuni, este normal ca persoana să prezinte caracteristici psihice unice.

Studentii au nevoie de sprijin pentru a-și dezvolta multitudinea de capacități care îmbogățesc persoana umană: creativitatea, imaginația, abilitatea de asumare a responsabilității, iubirea față de lume, prețuirea dreptății și compasiunii. Sistemele școlilor sunt chemate să promoveze dezvoltarea aptitudinilor, și nu doar transmiterea de informații. Capacitățile umane trec dincolo de dobândirea de cunoștințe și abilități. Dezvoltarea personală include toate resursele studentului și stabilirea legăturii între școală și viață¹⁸³. Dezvoltarea capacităților depind de sistemele școlare care nu trebuie să fie rigide, ci deschise simțului practic.

Învățarea presupune este o îndrumare pentru ca toți să-și descopere talentele lor, să-și dezvolte abilitățile profesionale și să își asume importante responsabilități intelectuale, sociale și politice în comunitățile locale. Chiar mai mult de atât, învățarea înseamnă însoțirea tinerilor în căutarea adevărului și a frumuseții, ceea ce este corect și greșit¹⁸⁴. Responsabilitatea educării proprii revine fiecărei persoane, datorită libertății și dreptului pe care le are.

Procesarea informațiilor este foarte importantă, pentru că privește conceptualizarea, înțelegerea și punerea în practică a informațiilor dobândite de la educator.¹⁸⁵ De asemenea educația are nevoie de partea de experiență, care se bazează pe elemente principale ca

---

¹⁸¹ Cf. T. Kulcsar, *Op. cit.*, 35

¹⁸² Cf. *Ibidem*, 36

¹⁸³ Cf. Congregația pentru Educația Catolică, *Educating today and tomorrow*, 18-19

¹⁸⁴ Cf. *Ibidem*, 28

¹⁸⁵ Cf. I. A. Dumitru, "Învățarea mediată și eficiența acțiunii educaționale", în: *Revista de științe ale educației*, 13

participarea, împărtășirea inteligenței, dialogul, dăruirea, exemplul, cooperarea și reciprocitatea. Este nevoie de o dezvoltare a simțului practic în învățământ, pentru ca acesta formeze persoana astfel încât să facă față realităților vieții. Educatorii transmit cunoașterea și valorile prin cuvintele lor. Aceste cuvinte au un efect foarte important asupra copiilor și asupra tinerilor dacă sunt însoțite de mărturia, de exemplul consistent al modului de a trăi. Fără consistență este imposibilă educația¹⁸⁶. Împărtășirea felului de a gândi, a inteligenței educatorului face ca elevul sau studentul să cunoască diferite perspective și opinii din care poate să se inspire, însă este nevoie de vigilență în exemplul pe care acesta îl dă prin ce spune și face.

Partea practică a educației dezvoltă competențe. Competența are în vedere și încrederea de sine a elevului. Aceasta contribuie la sporirea potențialului intelectual, facilitând gândirea independentă, motivând acțiunile și contribuind la împlinirea scopurilor. Medierea competenței din partea educatorului este un aspect important pentru elev, care este stimulat să încerce, să fie perseverent și conștient de capabilitatea de a face anumite lucruri¹⁸⁷. Educatorul poate fi ca un îndrumător ce descoperă talente ascunse sau capacități individuale ale persoanelor.

Educatorul influențează copilul, astfel încât dezvoltarea educațională și depinde foarte mult de cât de mult i se acordă atenție și este încurajat în a persevera și a avea succes. Medierea profesorului în sensul autoinstruirii se referă la conștientizarea elevului asupra propriei sale existențe și a propriei persoane, a potențialului său de dezvoltare și schimbare. Copilul are nevoie de încurajare când face ceva bine și să i se însuflească perseverența în acțiuni constructive și în asumarea de responsabilități. Educatorul trebuie să fie unul care provoacă persoana la perseverență și excelență. Provoacă presupunând stărnirea dorinței personale de a căuta și explora noul și de a persevera în situații complexe și dificile, neobișnuite, ajungând la controlul lor. Medierea provocării elevului constă în stimularea de a-i trezi

---

¹⁸⁶ Cf. Congregația pentru Educația Catolică, *Educating today and tomorrow*, 15.29

¹⁸⁷ Cf. I. A. Dumitru, “Învățarea mediată și eficiența acțiunii educaționale”, în: *Revista de științe ale educației*, 9

interesul în a explora necunoscutul, înfruntându-și teama și asumându-și riscuri calculate¹⁸⁸. Lumea este în continuă schimbare. Este nevoie de viitori adulți care să-și descopere talentele și aptitudinile specifice lor, privind lumea ca una ce are nevoie de valori adevărate, pe care ei înșiși le pot insufla societății.

4.3. Educatorul și conduita lui

Rolul educatorului este foarte important pentru copil și, de aceea, autoritatea lui ar trebui să respecte anumite principii pentru a fi eficientă. Exemplul bun al propriei comportări a educatorului constituie un mod bun a atrage copilul, pentru că acesta urmărește să imite atitudinea educatorului, de la care învață cel mai bine din fapte și atitudini. Este important ca educatorul să deschidă perspective de îndreptare copilului care a greșit, ajutându-l să-și afirme propria personalitate, și nu să-l împingă spre deznădejde¹⁸⁹. Sunt importante încurajarea copilului spre creativitate și inițiativă constructive, pentru ca astfel să fie educate curajul și voința copilului.

Misiunea de educator este una dintre cele mai frumoase profesii, dar și una dintre cele mai dificile, având în vedere răspunderea morală care cade pe umerii lui. El se află permanent la vedere, zeci și zeci de ochi sunt ațintiți asupra lui, numeroase urechi atente la ceea ce spune, orice gest îi este analizat și orice vorbă cântărită. O chestiune minoră pentru un simplu om ar putea fi socotită majoră pentru copil, luându-se în considerare spiritul lui de imitație și că vede în educator un model de urmat. Așadar, educatorul are nevoie să se controleze permanent, să fie atent la gesturi, la atitudini și mai ales la ceea ce spune. O expresie greșită poate strica, sau chiar ruina, autoritatea în fața copiilor. Însă și vocația îl ajută pe educator să fie stăpân pe sine, cumpătat și chibzuit pentru a fi un model bun¹⁹⁰. Educatorul se poate motiva, gândindu-se că acei copii pe care îi instruieste au nevoie de un model de viață pe care el îl reprezintă.

---

¹⁸⁸ Cf. I. A. Dumitru, “Învățarea mediată și eficiența acțiunii educaționale”, în: *Revista de științe ale educației*, 911-12

¹⁸⁹ Cf. A. Moisin, *Op. cit.*, 49

¹⁹⁰ Cf. *Ibidem*, 121

Vorbirea celui care educă trebuie, de asemenea, să fie potrivită și gândită în așa fel încât să favorizeze procesarea informația. Având în vedere vorbirea rapidă și frazele lungi îngreunează și chiar blochează informația și decodificarea mesajului, mai ales pentru copii, educatorul este chemat să controleze conținutul comunicării, conținut ce implică intonația, tonul și ritmul vorbirii, mișcările, gestică și ținuta. Tonul vorbirii unui educator trebuie să fie prietenos, iar exprimarea să fie însoțită de zâmbete și priviri agreabile. Este, de asemenea, importantă vigilența educatorului, să fie conștient și că-l interesează ce spun copii și ceea ce spune el însuși. Vorbirea este un mijloc complex de a transmite informația.

Coerența educatorului în judecăți, în argumente și în principal în gândire, în înlănțuirea logică a informațiilor pot facilita elevului o înțelegere atât teoretică, cât și practică¹⁹¹. Este important ca predarea să fie însoțită de exemple concrete, pentru a se viza latura practică a predării, care poate urma să fie pusă în acțiune de către elevi. Ascultând educatorul, copiii află cum gândește, care sunt motivele rațiunii sale și scopul mesajului său¹⁹². Educatorul transmite informații prin modul lui de a gândi, a vorbi și a acționa. Copii pot fi influențați pozitiv sau negativ de ceea ce face el și de aceea este nevoie de o vigilență continuă. Copii se formează și se dezvoltă, iar la vârsta lor au nevoie de modele sănătoase pe care să le urmeze în viață. Dacă părinții și educatorii nu reprezintă pentru copii modele, aceștia se vor orienta după ce le oferă mediul în care trăiesc.

4.4. Sărăcia educațională și factorii ei cauzatori

Sărăcia educațională este tipul de sărăcie ce afectează cel mai mult copiii. Ea presupune procesul care îi privează pe copii de șansa dezvoltării abilităților lor de cunoaștere și cele care nu țin de cunoaștere, le limitează dreptul la educație și nu pot să se dezvolte emoțional, să relaționeze cu ceilalți și să-și facă planuri de viitor¹⁹³. Majoritatea oamenilor au aspirații și dorințe întreaga viață, însă dacă un copil trebuie se oprească din a

---

¹⁹¹ Cf. *Ibidem*, 24.29

¹⁹² Cf. L. E. Danciu, “Aspecte generale ale comunicării verbale”, în: *Revista de științe ale educației*, 21-22

¹⁹³ Cf. http://salvaticopiii.ro/upload/p000600010001_Raport_saracie_2016.pdf, *Eradicarea sărăciei educaționale și materiale în rândul copiilor din Europa*, 48, descărcat la data de 4/5/2018

visa, a spera sau a-și imagina, se poate spune că nici viitorul societății nu poate avea un viitor prea luminos și colorat.

4.4.1. Sărăcia materială

Sărăcia materială sau deprivarea materială este un alt aspect al sărăciei educaționale care afectează dezvoltarea și bunăstarea copiilor încă din primii ani ai vieții, fapt ce înseamnă că investițiile în sistemul de educație timpurie și îngrijire sunt foarte importante. Cercul vicios al sărăciei materiale și al celei educaționale este că sărăcia materială duce la cea educațională, iar cele două accentuează transmiterea acestui prejudiciu la viitoarele generații. Atât deprivarea materială, cât și cea socială, duc la sărăcia educațională. Pentru schimbarea procesului sărăciei educaționale este nevoie de implicarea oamenilor și de asistența statului. O rezolvare a acestei probleme materiale și educaționale poate rupe cercul vicios și transmiterea lui generațiilor ce vor veni. Copiii care fac parte din familii defavorizate sunt în pericolul de a nu avea rezultate școlare bune și nu au multe oportunități de a lua parte la activitățile culturale, sociale și sportive pentru dezvoltarea lor emoțională și pentru a-și pune în valoare adevăratul lor potențial. Când aceștia vor deveni adulți, se vor confrunta cu provocări în ceea ce constă activarea lor ca membri ai societății, întâmpinând probleme în găsirea unui loc de muncă stabil și de calitate¹⁹⁴. Un bun viitor al societății se asigură prin investirea în copii și tinerii care sunt în proces de dezvoltare pentru a deveni adevărați membrii activi ai unei societăți.

Riscul copiilor de a crește în sărăcie este mai mare în situația familiilor monoparentale, ori cu membrii numeroși. Familiile în care adulții nu au de lucru în gospodărie riscă, de asemenea, să trăiască în sărăcie. Nici copii ai căror părinți au o slujbă și sunt plătiți nu au garanția că nu vor ajunge săraci. Dacă părinții provin din medii defavorizate socio-economic, copiii lor riscă să înregistreze rezultate slabe la școală, în

---

¹⁹⁴ Cf. *Ibidem*, 5-6

comparație cu copiii care provin din familii cu un statut socio-economic înalt¹⁹⁵. Dezvoltarea armonioasă a copilului depinde în mare parte de părinții săi și de mediul familial.

Faptul că părinții participă pe piața muncii nu este suficient pentru a feri copiii de sărăcie. Sunt țări din Europa care, conform raportului realizat de organizația Salvați Copiii, cel puțin 20% din copii riscă să devină săraci, cu toate că părinții lor muncesc mult pentru a-i întreține¹⁹⁶. Un număr mare de locuri de muncă și o ofertă bună în ceea ce constă calitatea locului de muncă și remunerarea sunt factori importanți pentru rezolvarea problemei sărăciei financiare a familiilor.

Cercul vicios în care lipsurile materiale conduc la sărăcia educațională și invers și transmiterea acestui dezavantaj la următoarele generații sunt în defavoarea economiei și societății în ansamblu. Așadar, este nevoie ca țările să adopte politici făcute pentru a combate această transmitere a inegalităților între generații, asigurând servicii universale materiale și educative pentru copii și elaborând politici salariale și fiscale, pentru ca astfel să se reducă inegalitățile de venituri între familii¹⁹⁷. Statele care au o economie dezvoltată ar trebui să sprijine familiile, mai cu seamă copiii defavorizați. Nivelul scăzut de educație al părinților este de multe ori transmis copiilor care, la rândul lor, vor face același lucru și astfel se creează un cerc vicios din punct de vedere generațional.

Organizația “Salvați Copiii” a realizat un raport în care din care reies aspecte ale sărăciei care afectează educația. În el, copiii au dat mărturie despre cum dificultatea financiară, sărăcia materială și lipsa de oportunități care le împiedică dezvoltarea educațională normală. De exemplu, o fată din Olanda își exprimă nemulțumirea că despre educația care este prea scumpă. Alt copil își face griji pentru că nu are haine potrivite pentru școală, fapt ce îl face să își piardă concentrarea și îl împiedică să învețe. A nu-ți permite toate lucrurile de care ai nevoie pentru școală este o altă problemă ridicată de un băiat din Norvegia. O altă problemă este că unii copii din comunitățile defavorizate suferă din cauza lipsei de nutriție. Înainte de a pleca la școală, mulți dintre acești copii nu iau masa de

---

¹⁹⁵ Cf. *Ibidem*, 6

¹⁹⁶ Cf. http://salvaticopiii.ro/upload/p000600010001_Raport_saracie_2016.pdf, *Eradicarea sărăciei educaționale și materiale în rândul copiilor din Europa*, 15, descărcat la data de 4/5/2018

¹⁹⁷ Cf. *Ibidem*, 23

diminează. Aceste curențe au influențează negativ motivația și capacitatea copiilor de a învăța și mai ales afectează dezvoltarea lor fizică și cognitivă. Pentru copiii, școala ideală asigură mese gratuite și alimentație sănătoasă¹⁹⁸. Niciun copil nu ar trebui să sufere de foame și din cauza altor nevoi de bază, în special atunci când procesul de învățare poate fi afectat negativ.

Ceea ce favorizează inegalitatea este și lipsa programelor de sprijin de învățare, în mod special pentru copiii din medii defavorizate socio-economic. Familiile sărace nu-și permit adesea să cumpere materiale pentru educația copiilor. Copiii mai mărturisesc cum au nevoie de ajutor la teme și că ar trebui să beneficieze de meditații. Lipsa de acces la mijloacele de transport în comun și distanța mare între casă și școală sunt alte probleme pentru copii, care sunt nevoiți să parcurgă distanțe mari până la școlile lor. Aceștia și-ar dori să aibă acces gratuit pentru mijloacele de transport¹⁹⁹. Sărăcia educațională poate consta și în lipsa de acces la aceste mijloace îmbunătățesc calitatea vieții.

Activitatea școlii trebuie reconsiderată și orientată către cerințelor individuale ale elevilor. Este nevoie de o susținere financiară și o formare școlară și profesională a copiilor care provin din astfel de medii²⁰⁰. Susținerea financiară a copiilor este un element ce combate sărăcia educațională.

În luna septembrie a anului 2015 s-a adoptat Agenda 2030, care stabilește obiective de dezvoltare durabilă care se urmăresc a fi puse în practică până în anul 2030. Aceste obiective urmăresc înlăturarea sărăciei extreme și reducerea la jumate a sărăciei relative. Unul dintre obiective își propune să asigure educație de calitate, incluzivă și egalitară și susținerea accesului la învățare pe durata vieții. Agenda și-a luat angajamentul de a nu lăsa pe nimeni în urmă, favorizându-i în mod deosebit pe cei dezavantajați, familiile sărace, femeile și în special copiii²⁰¹. Este important să fie stabilite categoriile de persoane

---

¹⁹⁸ Cf. *Ibidem*, 28.34-35

¹⁹⁹ Cf. *Ibidem*, 34-25

²⁰⁰ Cf. <http://iccv.ro/sites/default/files/Raport%20Invatamant%20tehnic%20si%20profesional.pdf>, *Învățământul profesional și tehnic*, 8, descărcat la data de 24/5/2018

²⁰¹ Cf. http://salvaticopiii.ro/upload/p000600010001_Raport_saracie_2016.pdf, *Eradicarea sărăciei educaționale și materiale în rândul copiilor din Europa*, 9, descărcat la data de 4/5/2018

defavorizate care trebuie ajutate, pentru ca astfel organizarea să rezolve aceste probleme sociale cât mai rapid.

Având în vedere că sărăcia materială sporește carență educațională, recomandările copiilor dintr-un raportul realizat de Organizația “Salvați copiii” pentru a se rezolva această problemă au fost: organizarea unor cursuri de educație pentru adulți, pentru ca părinții să-și găsească un loc de muncă; mărirea salariului; sprijinirea financiară și materială a familiilor sărace; garantarea accesului la asistență socială, psihologică și medicală a familiilor. Aceste recomandări au venit din partea copiilor și se poate observa că sunt foarte inclusive și ocupă în mare parte nevoile familiilor, mai ales a celor sărace. Există unele politici care au fost adoptate și care au fost eficiente în reducerea sărăciei și excluziunii sociale a copiilor. Aceste politici implică oferirea de sprijin pentru copii și familiile acestora, investiții în sistemul de educație, oferirea de oportunități educative de calitate pentru copii și asigurarea de locuri de muncă pentru părinții lor²⁰². Este nevoie de asemenea politici de susținere a familiei pentru a combate cercul vicios al sărăciei educaționale.

4.4.2. Sărăcia relativă

Sărăcia relativă este legată de sărăcia educațională. Sărăcia educațională, fiind un proces ce limitează dreptul copiilor de a fi educați, a a învăța și a-și dezvolta capacitățile, afectează copiii și le face dificilă dezvoltarea emoțională și relațională. Din punct de vedere al sărăciei relative, copilul nu are șansa să cunoască, să trăiască alături de ceilalți și să activeze în domenii în care se poate regăsi, ca sportul, cultura, arta și îi este greu să aibă relații sociale pozitive²⁰³. Acest tip de sărăcie relativă nu este trăită de toți. Însă oamenii nu conștientizează darurile unei bune socializări într-o societate, astfel încât atunci când văd o persoană care nu are parte de o viață socială pentru a se dezvolta, nu li se pare nimic anormal.

---

²⁰² Cf. *Ibidem*, 5.41

²⁰³ Cf. *Ibidem*, 20.36

Sărăcia relativă nu are ca primă cauză lipsa resurselor materiale, dar lipsa resurselor sociale, lipsa implicării unor instituții economice care să îndeplinească nevoile legate de necesitățile cele mai importante²⁰⁴. Sărăcia relativă este cea care îl privează pe copil la dezvoltarea pe plan social, vocațional, fizic, intelectual și recreativ.

Lipsa de oportunități este un aspect al sărăciei educaționale care nu le permite copiilor să dobândească cunoștințe și abilități folositoare pentru a se adapta cu succes într-o lume schimbătoare. Copilul este în dificultate în a stabili relații pentru a se descoperi pe sine și lumea ce-l înconjoară. Omul este o ființă socială. Nu poate trăi singur și, mai mult, are nevoie de o dezvoltare personală și socială continuă pentru a nu se închide în sine. Activitățile recreative și culturale fac parte din dezvoltarea capacităților de mișcare, emoționale și sociale ale copiilor. Activitățile îl ajută pe copil să-și lărgescă orizonturile și să se simtă relaxat și integrat în societate. Aceste activități, care includ sportul, teatrul, concertele, muzeele, au un impact pozitiv asupra abilităților de cunoaștere a copiilor, asupra motivației și învățării²⁰⁵. Orice persoană își dorește să își satisfacă nevoia de apartenență la un grup, iar acest lucru îl poate îndeplini tocmai activitățile pe care le desfășoară și mediul în care se regăsește.

Copii au cea mai mare nevoie de a explora și de a descoperi lucruri noi, prin activități și ieșiri. Este greu ca un copil să vorbească ce a făcut în timpul liber, despre vacanța în care toată lumea a fost în anumite locuri, pe când el nu simte că avut parte de experiențe pe care să le împărtășească. Copii trăiesc viața în cel mai intens mod pentru că sunt la vârsta la care experimentează, descoperă și asimilează informații zi de zi. De aceea, un copil învață mai repede și mai bine când se joacă. La fel este și cu activitățile care îi lărgesc orizontul pentru a se dezvolta din punct de vedere social și spiritual. În raportul pentru eradicarea sărăciei educaționale, realizat de Organizația “Salvați Copiii”, recomandările copiilor pentru rezolvarea problemei sărăciei relative și pentru crearea unui mediu propice dezvoltării pe plan cultural se pot enumera: întemeierea unor spații de

---

²⁰⁴ Cf. Papa Benedict al XVI-lea, *Caritas in veritate*, 27

²⁰⁵ Cf. http://salvaticopiii.ro/upload/p000600010001_Raport_saracie_2016.pdf, *Eradicarea sărăciei educaționale și materiale în rândul copiilor din Europa*, 8.36, descărcat la data de 4/5/2018

creație; organizarea de activități artistice și sportive gratuite; amenajare de parcuri și terenuri de sport; înfrumusețarea cartierelor; tabere oferite pentru copiii care fac parte din familii cu venituri scăzute²⁰⁶. Copii spun lucrurilor pe nume. Dacă adulții nu conștientizează problema sărăciei relative, aceasta va ieși la iveală, iar acest lucru se vede chiar din mărturiile copiilor care nu ar trebui să ajungă să vorbească public despre asemenea probleme, ci să fie ocupați cu a deveni din ce în ce mai buni prin mijloacele pe care le au la dispoziție.

4.4.3. Excluziunea și inegalitatea de acces la educație

Copii au dreptul la educație și la un mediu educativ incluziv. Învățământul special și cel special integrat sunt o formă de instruire școlară, un tip de asistență educativă ce include partea socială și medicală, destinate acelor persoane cu nevoi educative speciale²⁰⁷. Integrarea face parte din aspectele esențiale ale unui sistem educațional sănătos.

În România, educația este marcată de o serioasă inegalitate de acces, iar acest lucru este cunoscut de cercetătorii din domeniu. Conform unor rapoarte ale Ministerului Educației din România ce privesc starea sistemului de învățământ între anii 2005 și 2008, cele mai mici șanse din Europa de a fi educați le aveau tinerii țării noastre, iar rata de participare în toate formele de învățământ pentru cei cu vârstele cuprinse între 15 și 24 de ani erau printre cele mai slabe. În anul 2007, România ocupa penultimul loc în Europa în vederea participării la educație²⁰⁸. Dreptul la educație și șansele egale pentru a o primi ar trebui să fie asigurate pentru orice persoană, indiferent de starea socială pe care o are.

În ceea ce privește riscul de excluziune socială, copii sunt foarte expuși la acesta. În raportul despre sărăcia educațională apare mărturie a unei fete din Norvegia care mărturisea că unele persoane se simt excluse din cauza faptului că nu pot participa la activități și că

---

²⁰⁶ Cf. *Ibidem*, 36.41

²⁰⁷ Cf. <http://oldsite.edu.ro/index.php/articles/14847>, *Legea educației naționale nr.1/2011*, art. 12, alin. 1 și 7, descărcat la data de 20/5/2018

²⁰⁸ Cf. L. Vlăsceanu, *Sociologie*, 634

este important ca într-o clasă să nu se facă diferențe între cei înstăriți și cei nevoiași²⁰⁹. Excluziunea socială împiedică persoana să se dezvolte conform propriei personalități și să aibă rezultate școlare bune.

Excluziunea socială are ca și consecință creșterea numărului de tineri slab educați, din cauza distanței dintre șansele de educație ale tinerilor din mediul urban față de cea a tinerilor din mediul rural. Alte două categorii defavorizate din punctul de vedere al oportunităților educaționale sunt copii cu dizabilități și cei de etnie romă²¹⁰. Este nevoie de programe educative pentru astfel de categorii defavorizate și de o mediere a situațiilor în care copii care prezintă cerințe speciale să nu mai fie tratați diferit de ceilalți.

Educația integrată a copiilor cu cerințe speciale face parte din valorile de perspectivă ale societății democratice globale. Aceasta implică egalitatea de șanse, respectul față de diversitate, acceptarea, solidaritatea umană, lupta împotriva excluderii și inegalității sociale²¹¹. Aceste principii sunt esențiale pentru un sistem educațional integrativ sănătos.

O altă problemă a excluziunii este dată de diferențierea propagată de mass-media. Aceasta se referă la modul în care aceste mijloace de informare oferă o imagine care defavorizează oamenii care trăiesc în anumite zone. Această imagine o primesc și profesorii și de aceea au prejudecăți, tratând diferențial elevii²¹². Copii sunt foarte ușor afectați negativ, pentru că sunt inteligenți din punct de vedere emoțional și, ca atare, sunt foarte sensibili. Dacă copii au început să vorbească clar despre asemenea probleme, înseamnă că aceste situații nu sunt rare, ci este o problemă care riscă să se generalizeze.

Fiind conștienți de responsabilitatea lor de a crea un mediu cât mai potrivit învățării alături de educator, copiii își doresc să fie implicați în participarea la decizii în cadrul școlilor lor. De asemenea, și părinții ar trebui participe la luarea deciziilor. Pentru aceasta, se pot enumera oferirea de cursuri pentru ca părinții să fie informați despre sistemul de

---

²⁰⁹ Cf. http://salvaticopiii.ro/upload/p000600010001_Raport_saracie_2016.pdf, *Eradicarea sărăciei educaționale și materiale în rândul copiilor din Europa*, 13, descărcat la data de 4/5/2018

²¹⁰ Cf. L. Vlăsceanu (coord.), *Sociologie*, 634

²¹¹ Cf. E. Verza (coord.), *Ghidul educatorului*, 29

²¹² Cf. http://salvaticopiii.ro/upload/p000600010001_Raport_saracie_2016.pdf, *Eradicarea sărăciei educaționale și materiale în rândul copiilor din Europa*, 34, descărcat la data de 4/5/2018

învățământ și rezolvarea conflictelor sociale între elevi, familii și cadrele didactice prin crearea unor grupuri de discuție²¹³. Asumarea unor responsabilități ale școlilor care să privească o calitate mai bună a vieții copiilor defavorizați este foarte importantă pentru incluziune. Soluțiile pentru rezolvarea problemei excluziunii este tocmai incluziunea și grija față de copii și participarea părinților lor la construirea unei școli mai bune.

Activitățile educative cu specific de formare și integrare sunt foarte importante pentru că implică activități practice de responsabilizare și instrucție. Elevii sunt ajutați cu pregătirea lecțiilor, au activități de cunoaștere a mediului înconjurător, de dezvoltare a limbajului și consolidarea cunoștințelor. Activitățile manuale au rolul de a forma deprinderi practice. Printre alte activități mai pot fi enumerate și cele igienico-sanitare, cele de formare a autonomiei personale și sociale, de desfășurarea unor activități de recreere și joc și de ocupare a timpului liber²¹⁴. De aceste activități au nevoie mai ales copiii defavorizați și cei cu nevoi speciale, care sunt expuși mereu ochilor critici ai oamenilor care nu acceptă decât perfecțiunea.

Un alt aspect al incluziunii elevilor îl reprezintă metodele didactice trebuie să implice și să fie adecvate pentru copii. Programa școlară nu le oferă multe cunoștințe despre lumea în care aceștia trăiesc. Ei doresc să dobândească și aptitudini artistice și culturale. Punându-se prea mare accent pe rezultatele de la examene, nu se mai promovează dezvoltarea abilităților și a cunoștințelor²¹⁵. Este nevoie ca în școală să fie abordate cu atenție noile provocări ale societății de astăzi, având în vedere că partea practică contează mai mult decât partea teoretică și că învățarea fără exemple și fără aplicare poate duce la uitare.

Înlăturarea sărăciei materiale, educaționale și a excluziunii sociale în rândul copiilor este nevoie să fie prioritară pentru statele Uniunii Europene, precum și pentru instituțiile europene. Pentru acest lucru, este nevoie de măsuri ca înțelegerea dimensiunilor sărăciei

---

²¹³ Cf. http://salvaticopiii.ro/upload/p000600010001_Raport_saracie_2016.pdf, *Eradicarea sărăciei educaționale și materiale în rândul copiilor din Europa*, 34-35.41, descărcat la data de 4/5/2018

²¹⁴ Cf. E. Verza (coord.), *Ghidul educatorului*, 36

²¹⁵ Cf. http://salvaticopiii.ro/upload/p000600010001_Raport_saracie_2016.pdf, *Eradicarea sărăciei educaționale și materiale în rândul copiilor din Europa*, 33, descărcat la data de 4/5/2018

copiilor și o abordare bazată pe drepturile lor. Este nevoie de investire în sisteme de îngrijire și educație. Dintre măsurile pe care guvernele le aplică pentru a diminua sărăcia și excluziunea socială a copiilor se pot enumera locuințele sociale; accesul la locurile de muncă; acordarea concediului pentru părinți; ajutoarele financiare ca indemnizațiile și șomajul; servicii de îngrijire și educație²¹⁶. Este important să se observe multe dimensiuni care cauzează sărăcia educațională, pentru ca aceasta să fie eradicată. Pentru a rezolva problema sărăciei educaționale a copiilor, este nevoie să fie acordat sprijin și ajutor părinților lor.

4.5. Proiectul “Pe locuri, fiți gata, start!”

Organizațiile sunt grupuri structurate care urmăresc realizarea unui scop. După scopurile lor ele se împart în organizații private pentru profit, nonprofit sau neguvernamentale și cele publice, colective. Pentru organizațiile profit, interesul se arată pentru scopul material al unui grup de indivizi. Pentru organizațiile non-guvernamentale, scopul privește interesele de natură socială, politică economică, însă nepatrimonială, ale unor grupuri sociale. Organizațiile au un rol foarte important în societate. Acestea activează în domeniul economic, social, cultural, religios sau administrativ²¹⁷. Pentru o înțelegere mai bună a organizațiilor, se poate urmări activitatea lor, misiunea și scopul fiecăreia. Un exemplu de susținere a unei minorități defavorizate, ca cea a romilor, se poate observa în proiectul “Pe locuri, fiți gata, start!”.

Minoritatea romă prezintă o problemă în ceea ce constă lipsa educației. De asemenea, copii romi sunt expuși diverselor abuzuri din partea colegilor, cât și din partea profesorilor, fapt ce mărește separarea de elevii care fac parte din categoriile majorității. Handicapurile socio-culturale sunt o altă cauză a stimei de sine scăzută, pentru că împiedică

---

²¹⁶ Cf. *Ibidem*, 6

²¹⁷ Cf. L. Vlăsceanu (coord.), *Sociologie*, 171-172

aspirațiile sociale și școlare de nivel înalt²¹⁸. Așadar, un asemenea proiect este benefic educației și dezvoltării umane a copiilor de etnie romă.

Banca Mondială estimează că populația romă se află în risc de sărăcie este de 84%, aproape de patru ori mai ridicată decât populația la nivel național. De asemenea, numărul gospodăriilor rome care se află în situație de deprivare materială severă este de 90%²¹⁹. Ar trebui să fie acordată o atenție deosebită situației minorității rome prin diferite proiecte care să vină în sprijinul lor benefic

Venind în ajutorul acestei minorități, Fundația Roma Educațion Fund România a implementat un proiect numit “Pe locuri, fiți gata, start!”, care este susținut prin Mecanismul Financiar Norvegian. Creșterea calității serviciilor de educație timpurie pentru copiii de etnie romă este obiectivul principal pentru dezvoltarea timpurie a acestora și activând în 11 localități din 6 județe din România, proiectul “Pe locuri, fiți gata, start!” îi include pe copiii de etnie romă și familiile acestora în programe și servicii educaționale. Din programul de grădiniță, proiectul “Pe locuri, fiți gata, start!” a reușit să încadreze un număr de 280 de copii preșcolari în grupe de grădiniță. În acest program s-a aplicat un instrument psiho-sociologic, numit IDELA, prin care se evaluează evoluția copiilor cu vârste cuprinse între 3 și 6 ani²²⁰. Făcând parte din poporul român, romii ar trebui să fie tratați egal și să li se respecte drepturile, în special cel la educație.

Un alt program, numit “Biblioteca de jucării”, presupune un spațiu amenajat pentru jocuri, jucării și cărți, prin care copiii din cele 11 localități se bucură de materiale educaționale. Printr-un program de consolidare a relației dintre școală, casă și comunitate, se organizează evenimente cu ajutorul cărora persoanele care se îngrijesc de copiii incluși în grupele de grădiniță devin educatori pentru o zi, lucru ce are menirea să crească încrederea în procesele educaționale²²¹. Copiii învață cel mai bine când se joacă, pentru că jocul implică mișcare, construire și o gândire organizatorică, lucruri ce ajută la educație.

---

²¹⁸ Cf. *Ibidem*, 636

²¹⁹ Cf. http://iccv.ro/sites/default/files/Raport%20social%20ICCV%202017_0.pdf, *Starea socială a României*, 24, descărcat la data de 20/5/2018

²²⁰ Cf. <http://www.readysetgo.ro/>, descărcat la data de 5/20/2018

²²¹ Cf. *Ibidem*

Prin programul de consolidarea relației dintre școală, casă și comunitate, în cadrul aceluiași proiect, 51 de părinți au devenit educatori pentru o zi în cadrul sesiunilor acestei activități. Printr-un program de momente comunitare s-au organizat 62 de evenimente, printre care se pot enumera concursul de cântece pentru copii și teatru, vizite la grădina zoologică, aniversarea zilei internaționale a romilor și sărbătorirea zilei mamei și a copilului²²². Implicarea părinților în viața comunității școlare poate însemna un aspect complementar educației, pentru că aceștia o să fie mai empatici față de educatori și vor înțelege mai bine importanța educației, mai ales în cadrul familiei.

4.6. Instituția de învățământ Arenales

Fundația Arenales este o instituție de învățământ ce oferă formare educativă de un nivel înalt elevilor, promovând valorile lucrului bine făcut în serviciul celorlalți, autodepășirea, excelența, generozitatea față de ceilalți și solidaritatea, autenticitatea și dreptatea. Misiunea acestei fundații este de a oferi o educație bazată pe viziunea creștină umană și socială și o formare individualizată și integrală, într-un climat de libertate, de stimulare a responsabilității. Principiile implică perseverența, transformarea socială și împlinirea personală²²³. Sunt deosebite principiile acestei fundații, pentru că privesc performanța elevilor promovează progresul și perseverența personale.

Proiectul educativ privește formarea spiritului critic al persoanei. Valorile promovate de Fundația Arenales sunt morale și culturale, valori ce sunt puse în serviciul oamenilor și întregii societăți. Propunerea fundației este oferirea unei educații personalizate pentru fiecare elev, permițându-le o dezvoltare optimă a capacităților lor, formarea discernământului și luarea deciziilor în mod responsabil. Scopul de a forma capacitatea de integrare a copiilor într-un mediu schimbător îl au Proiectul Mobile Learning și introducerea unei metodologii de predare. Pentru ca o persoană să se dezvolte integral, este necesară abordarea pozitivă a diferitelor sale dimensiuni, după cum încearcă această

---

²²² Cf. <http://www.readysetgo.ro/>, descărcat la data de 5/20/2018

²²³ Cf. Fundația Arenales, *Educație personalizată*, 3.5

fundație să facă. Identitatea creștină a fundației o reprezintă formarea inspirată de perspectiva creștină conformă cu învățăturile Bisericii Catolice. Fundația Arenales sprijină rolul părinților ca primi educatori, urmărind să-și coordoneze eforturile împreună cu ei în a împărtăși valori și principii educative. Îndrumarea personalizată este un element important în această fundație, fapt pentru care există un mentor care îndrumă personal elevul și familia, prin întâlniri periodice și stabilirea unor obiective educative. Pentru orientarea familială a părinților, colegiile ce depind de Fundația Arenales organizează conferințe, ateliere și cursuri în cadrul cărora se dezbat probleme legate particularitățile educaționale ale vârstei copiilor²²⁴. Organizarea de conferințe, de alte momente constructive și implicarea părinților sunt puncte importante pentru îmbunătățirea mediului educațional al copiilor.

În cadrul acestei fundații, profesorul nu este văzut ca un simplu transmițător de informații, ci ca o persoană dedicată educației, prin contribuția lor eficientă la proiectul educativ, prin pregătirea lor intelectuală și profesională. Un obiectiv strategic al fundației Arenales este formarea constantă a profesorilor pentru un învățământ de calitate și o continuă perfecționare pedagogică. Educația este văzută de această fundație ca un proces ce permite fiecărui elev să exceleze, să știe cum să abordeze provocările viitorului, să discearnă, și să-și asume responsabilități pentru a-și îndeplini proiectul propus. Din anul 2009, Fundația Arenales a activat în administrația a aproape zece colegii din Spania, iar în prezent are proiecte ce privesc deschiderea de centre de învățământ și în alte țări²²⁵. Deși profesorii sunt indispensabili domeniului educației, mulți dintre aceștia nu au parte de formare. Propunerile educative ale acestei fundații sunt realiste și practice, ceea ce face ca șansa de a avea succes în educația copiilor și chiar a părinților să fie mare.

---

²²⁴ Cf. *Ibidem*, 5-7

²²⁵ Cf. Fundația Arenales, *Educație personalizată*, 11.13.15

4.7. Organizația Mondială Cercetășească

4.7.1. Istoria Mișcării Cercetășești

Robert Baden Powell este fondatorul mișcării cercetășești. El s-a născut la Londra în anul 1857, a urmat o carieră militară și a încercat să reformeze metodele pregătirii militare, introducând activități recreative pentru a ridica moralul trupelor. Avansarea la gradul de general-maior de către regina Victoria a marcat finalul deosebitei sale cariere militare, urmând să se dedice promovării păcii și toleranței. În anul 1907 a organizat pe coasta de sud a Angliei o tabără pentru douăzeci de tineri, în care promova o educație non-formală, printr-un spirit de aventură, de lucru în echipă și progres personal. Acest moment a marcat nașterea Cercetășiei, o mișcare care urma, în scurt timp, să se extindă în toate regiunile lumii²²⁶. Principiul educației tinerilor printr-un mod atractiv a fost aplicat încă de la început de fondatorul cercetășiei.

În scurt timp, în Marea Britanie, grupuri de tineri au început să se organizeze în grupuri, numite patrule, astfel că mișcarea cercetășească era condusă de aceștia. Gheorghe Muntean-Murgoci, om de știință, se afla în vizită în Anglia când a luat contact cu cercetășia de acolo. Când s-a întors la București, el a devenit inițiator și conducător pentru primele grupuri de cercetași din România. Primele grupuri de cercetași români au apărut în anul 1912 la Blaj, Brașov și București. Datorită activității și creativității lor, a luat ființă Asociația Cercetașii României, care a fost recunoscută oficial. În timpul Primului Război Mondial, cercetașii români, aflați în spatele liniei de front, cercetașii au ajutat înlocuind sanitari, curieri, telegrafști. Pentru aceasta, la Tecuci s-a ridicat un monument în memoria cercetașilor care au murit în război. Cercetașii au spirit de sacrificiu, având în vedere că unul dintre principii sunt crearea unei lumi mai bune prin efortul propriu. În anul 1922, Asociația Cercetașii României a devenit membru al Organizației Mondiale a Mișcării Cercetășești, iar în anul 1937, anul în care a fost desființată, Organizația oferea ajutor unde era nevoie. În anul 1990, odată cu căderea comunismului, Organizația Națională „Cercetașii

---

²²⁶ Cf. <http://scout.ro/despre-noi/istoric/>, descărcat la data de 23/5/2018

României” a fost reînființată, iar în prezent este cea mai mare mișcare neguvernamentală de tineret din România. În prezent, Organizația Mondială a Mișcării Cercetășești numără 50 de milioane membri în întreaga lume, activi în 216 țări, iar în România își desfășoară activitatea în 85 de centre²²⁷. Organizația Cercetășească s-a răspândit rapid în lume datorită valorilor educative pe care le promovează.

4.7.2. Cercetășia, un mod de viață

Cercetășia este o mișcare internațională, în toată lumea existând organizații cercetășești în peste 216 țări. Această mișcare își propune să contribuie la formarea tinerei generații și să colaboreze cu școala, prin oferirea unui program educativ non-formal și extracurricular pentru tineri cu vârste cuprinse între 7 și 21 de ani. Propunerea educativă a cercetășilor presupune un program de activități pentru fiecare vârstă: pentru lupișori (copii cu vârste cuprinse între 7 și 10 ani), temerari (preadolescenți cu vârste între 11 și 14 ani), exploratori (adolescenți cu vârste cuprinse între 15 și 18 ani) și seniori (tineri cu vârste cuprinse între 19 și 21 de ani). Un alt instrument util în reprezintă manualul de educație non-formală pentru liderii adulți care lucrează cu ramurile de vârstă menționate anterior²²⁸. Cercetășia are în vedere toate vârstele și nevoile acestora, astfel încât sunt vizate atât partea umană, cât și cea spirituală.

Misiunea Cercetășiei în societate este de a-și aduce aportul în educarea tinerilor printr-un sistem de valori, în care oamenii sunt împliniți la nivel individual și care joacă un rol constructiv în societate pentru crearea unei lumi mai bune. Cercetășia este o educație pentru viață și vine în completarea misiunii educative a familiei și a școlii pentru a ajuta tinerii în dezvoltarea cunoașterii de sine, prin încurajarea de a căuta noul prin participare, explorare, descoperire și ajutorul acordat celorlalți. Prin recreere și aventură, cercetășia își îndeplinește scopul prin distracție, atingând obiectivul dezvoltării, fizice, psihice,

---

²²⁷ Cf. *Ibidem*

²²⁸ Cf. http://cercetasiimarini.ro/documente/documente_oncr/ghidul-liderilor-de-exploratori.pdf, *Ghidul liderului de exploratori*, 5.10, descărcat la data de 24/5/2018,

intelectuale, sociale și spirituale a tinerilor. Fiind un mod de viață, cercetășia se bazează pe trei principii. Principiul spiritual se referă la căutarea și implicarea valorile spirituale. Principiul social are în vedere dezvoltarea societății prin participare și respectarea demnității și a integrității celorlalți. Principiul personal dezvoltă și stimulează simțul responsabilității²²⁹. În sistemul său educativ, cercetășia antrenează persoana pentru a se dezvolta pe toate laturile sale umane, sociale și spirituale.

Legea cercetășiei vizează atitudinea unui adevărat cercetaș: iubirea față de patrie; credința în Dumnezeu; respectul față de credința celorlalți; loialitatea, sinceritatea și respectarea cuvântului dat; curăția în gânduri, cuvinte și fapte; cumpătarea, severitatea cu sine și îngrijirea sănătății; ocrotirea naturii; iubirea față de părinți și respectul față de profesori și șefi; disciplina și respectul față de părerile altora; responsabilitatea față de propriile fapte; curajul și încrederea în sine; însuflețirea și voioșia; iubirea față de învățătură și învățarea altora; fapta bună făcută în fiecare zi, oricât de neînsemnată ar părea. Când depune promisiunea, cercetașul se angajează să facă tot posibilul de a-I sluji lui Dumnezeu și țării, să-și ajute aproapele în orice moment și să se respecte legea cercetașului²³⁰. Legile cercetășiei sunt de mare folos societății, pentru că trezește în cercetași dorința de a fi din ce în ce mai buni și să nu renunțe la construirea unei lumi mai bune.

4.7.3. Metoda educativă cercetășească

Scopul metodei educative cercetășești este de a dezvolta pe mai multe planuri individual, ținându-se cont de vârstă și nevoile ei. Rezultatul este formarea indivizilor pentru a fi pregătiți pentru viață și a învăța să își ia responsabilități cu curaj. Educația în cercetășie leagă individul de comunitatea în care acesta trăiește, asigurându-i-se, în același timp, și o orientare spirituală²³¹. Cercetășia are în vedere faptul că orice persoană trebuie să

---

²²⁹ Cf. *Ibidem*, 10.13

²³⁰ Cf. *Ibidem*, 5.14

²³¹ Cf. http://cercetasiimarini.ro/documente/documente_oncr/ghidul-liderilor-de-exploratori.pdf, *Ghidul liderului de exploratori*, 10.13, descărcat la data de 24/5/2018

se dezvolte pe plan personal în așa fel încât să se descurce independent de ajutorul și susținerea pe care le primise până în momentul respectiv.

Pedagogia Cercetășească privește ariile de dezvoltare fizică, intelectuală, emoțională, spirituală și de caracter. Metoda Scout, care se referă la metoda pedagogică, presupune o educație non-formală, însă care este testată și a arătat rezultate de succes pe durata celor 111 ani de la înființarea cercetășiei. Metodele de educație folosite la cercetași sunt non-formale și au ca scop atingerea tuturor ariilor de dezvoltare. Fiecare activitate este construită din jocuri, activități, practice, discuții, evaluări. Fiecare joc și fiecare activitate își propune să dezvolte ceva în cercetași, să învețe ceva nou fie că e vorba de ceva manual, fie că e vorba despre ceva la nivel psihic²³². Jocul este parte caracteristică a comportamentului copiilor. Pentru aceștia, este un mod esențial și plăcut care îi afectează pozitiv și este o activitate care nu depinde neapărat de vreun scop anume. Este caracterizat de spontaneitate, implicarea activă și libertatea, mai ales când nu este controlat strict de cineva anume. Prin joacă, copilul poate ajunge la o cunoaștere mai bună a lumii și va putea să treacă peste și temeri și va putea să fie creativ, făcând relații între fantezie și realitate²³³. Prin joc, copilul poate deveni dezinvolt, având o perspectivă mai clară asupra lumii înconjurătoare și dobândind din ce în ce mai multe încredere în sine.

Ariile de dezvoltare se referă la dezvoltarea personalității. Aria de dezvoltarea fizică presupune responsabilitatea pentru propria creștere și sănătate, iar pentru aceasta este recomandată practicarea unui sport și implicarea în activitățile ținute de cercetași. Aria dezvoltării intelectuale propune dezvoltarea abilității de a gândi, a crea și folosi cunoștințele dobândite într-un mod creativ pentru adaptarea la diverse situații. Dezvoltarea afectivă este aria ce reprezintă recunoașterea sentimentelor și învățarea modului de a le exprima, prin menținerea stării interioare libere, echilibrate și de maturizare emoțională. Dezvoltarea spirituală constă într-o înțelegere mai bună a realității spirituale ce dă sens vieții și ghidează viața prin valori și principii, respectându-se alegerile spirituale ale

---

²³² Cf. http://cercetasiimarini.ro/documente/documente_oncr/ghidul-liderilor-de-exploratori.pdf, *Ghidul liderilor de exploratori*, 13.34, descărcat la data de 24/5/2018

²³³ Cf. A. Birch, *Psihologia dezvoltării*, Tehnică, București, 2000, 77-78

celorlalți. Aria dezvoltarea sociale vizează interdependența cu ceilalți, capacitatea de lucru în echipă, relaționarea, solidaritatea, comunicarea, colaborarea și conducerea. Dezvoltarea caracterul, a șasea arie de dezvoltare, privește responsabilitatea față de sine, față de deciziile luate și stabilirea de obiective și identificarea modurilor de a le atinge²³⁴. Aceste arii de dezvoltare formează adevărate persoane cu valori și principii sănătoase, persoane de care societatea de astăzi are atât de mare nevoie pentru a fi consolidată.

Grupurile mici organizate în cadrul comunității cercetășești, numite patrule, constituie un element important ce satisface nevoia de afiliere, de apartenență, în care fiecare membru are o responsabilitate, participând la deciziile și acțiunile comune. Natura constituie un alt element important al pedagogiei cercetășești, fiind văzută ca un pedagog. Ea reprezintă cadrul ideal în care mare parte din acțiunile cercetășești se desfășoară. Prin contactul cu natura, individul devine mai sănătos, se căleşte fizic, își mărește cunoștințele prin observarea directă și dobândește abilități practice pentru supraviețuire în situații dificile²³⁵. Aceste elemente de integrare și de adaptare constituie un aspect esențial al cercetășiei, pentru că privesc nevoia socială și cadrul în care cercetașul se poate dezvolta armonios.

4.7.4. Studiu de caz: Centrul Local Cercetășii Franciscani și cazurile sociale din cadrul lui

Cercetășii Franciscani sunt un centru de cercetași care își propun să se implice serios în domeniul social și să atragă către cercetășie copii cu diferite cazuri sociale. Viziunea centrului este aceea de a aduce cercetășia cât mai aproape copii care de altfel nu ar fi avut posibilitatea să se bucure de o astfel de experiență și să contribuie la dezvoltarea copiilor prin metoda educativă cercetășească, într-un mod armonios și echilibrat.

---

²³⁴ Cf. http://cercetasiimarini.ro/documente/documente_oncr/ghidul-liderilor-de-exploratori.pdf, *Ghidul liderilor de exploratori*, 13.34, descărcat la data de 24/5/2018

²³⁵ Cf. http://cercetasiimarini.ro/documente/documente_oncr/ghidul-liderilor-de-exploratori.pdf, *Ghidul liderilor de exploratori*, 25, descărcat la data de 24/5/2018

Cercetașii Franciscani lucrează cu cazuri sociale și își propune să atragă și cât mai multe de genul acesta, motivația fiind dorința de a lucra cu cât mai mulți astfel de copii. Acest centru dorește să le ofere afecțiune, momente de fericire, un spațiu în care să se recreeze și în care să poată lega prietenii.

Până în prezent s-a lucrat cu următoarele tipuri de cazuri sociale: orfani; copii aflați în plasament, în centre sau la diferite familii; copii din familii monoparentale; copii care provin din familii posibilități financiare și materiale; copii care locuiesc în condiții defavorizate; copii cu probleme de dezvoltare; copii de minoritate romă.

Un caz social concret este al celor cinci frați care fac parte din grupul Cercetașilor Franciscani care provin dintr-o familie de romi și locuiesc în condiții improprii la marginea Ferentariului, într-o baracă. Ei mai au doi frați mai mici și locuiesc împreună cu părinții într-o casă improvizată cu o singură cameră și doar două paturi. Posibilitățile lor sunt foarte limitate. Fiind o familie mare cu majoritatea copiilor mici (cu vârste cuprinse între 3 și 10 ani), părinții lor nu câștigă destul încât să îi poată întreține pe toți. Tatăl face eforturi mari, este plătit pentru munca cu ziua și a plecat și în străinătate pentru a munci. Mama este nevoită să rămână cu copiii. Vara trecută au fost evacuați din locul în care stăteau și s-au retras la marginea Ferentariului. Având în vedere situația în care se aflau, Cercetașii Franciscani au reușit să realizeze un proiect prin care să le procure o sobă pentru a avea căldură pe timp de iarnă. Pe lângă acestea, le-au mai cumpărat și un pat și lenjerie pentru el. Dacă nu ar fi avut parte de încălzire, toată familia ar fi fost în pericolul unor probleme de sănătate. Într-un alt proiect, copii aceleiași familii au fost consultați medical și au primit obiecte de igienă.

Cercetașilor Franciscani colaborează cu orfelinatul ”Case ale Speranței” din cartierul Militari. Acest orfelinat este gestionat de congregația Fraților Mariști. Cercetașii Franciscani primesc la activități zece copii de la acest orfelinat. La început, nu erau mulți copii doritori să participe la cercetași, însă numărul lor a devenit din ce în ce mai mare, astfel încât toți copii de la acel orfelinat și-ar dori să vină la activități. Cei care sunt deșă înscriși s-au integrat foarte bine și și-au făcut mulți prieteni noi.

Ca și cazuri sociale, centrul acesta de cercetași mai au înscrisi: doi copii dintr-un centru de plasament; un copil dintr-o familie de romi; trei copii aflați în plasament la diferite familii; mulți copii crescuți de părinți fără posibilități materiale și mai mulți crescuți în familii cu un singur părinte; două fete, una de 11 ani și una de 15 ani care au probleme de dezvoltare, în condițiile în care la vârsta lor reacționează aproximativ ca un copil de 6-7 ani.

Un caz special, dar nu neapărat social, îl reprezintă un băiețel în vârstă de 8 ani care s-a născut prematur. La naștere, nu i s-au dat șanse de supraviețuire, însă mama lui s-a rugat intens și l-a ținut fără încetare la pieptul ei, sperând că, în felul acesta pruncușorul se va dezvolta. Mama băiatului suferă de o boală foarte rară care afectează sistemul imunitar, numită matoșcitoză. Putând să se trateze, încearcă să-i ajute și pe alți pacienți care au aceeași boală, procurându-le medicamente. Chiar dacă este fragil din punct de vedere fizic, este foarte inteligent și creativ pentru vârsta lui²³⁶. Acum, băiețelul face parte din grupul de Cercetașii Franciscani, se bucură de activitățile derulate acolo și de cei doi părinți iubitori și grijulii.

Luete separat, fiecare dintre cazuri sunt complexe și unice, însă aduși împreună, între acești copii care au situații diferite se creează o legătură și o unitate care oferă energie, entuziasm și bucurie în momentele pe care le trăiesc împreună.

---

²³⁶ Cf. <https://www.libertatea.ro/ultima-ora/povestea-mamei-care-a-stat-117-ore-in-travaliu-pentru-a-naste-un-copil-perfect-intamplarile-tragic-comice-a-primului-pacient-a-unei-boli-rare-1292642>, descărcat la 6/5/2018

Concluzie

Educația nu se poate realiza fără educator. Întâiul și principalul educator este Dumnezeu, care îl conduce pe om spre o umanitate și spiritualitate prin care se acceptă și se iubește pe sine, făcând același lucru și cu ceilalți. Dumnezeu este cel care educă prin intermediul conștiinței, ceea ce înseamnă că omul este mereu în contact cu voința Lui. Dorind să fie cât mai aproape și creatura Sa, Dumnezeu și-a asumat firea omenească pentru a fi auzit, văzut, înțeles și accesibil. Învățătura lui Dumnezeu este atât de complexă, încât nimeni nu o poate înțelege, pentru că presupune o iubire infinită.

Părinții sunt reprezentaii lui Dumnezeu pe pământ. Aceștia au fost aleși pentru a transmite mai departe educația, cu valorile și principiile ei creștine. Climatul familial reprezintă un aspect de o importanță majoră în dezvoltarea armonioasă a copilului. Nu se poate vorbi de o educație de calitate dacă mediul familial nu este unul primitor, iar cel școlar incluziv.

Biserica, fiind însuflețită de Duhul Sfânt, duce mai departe bogăția învățaturii divine tuturor neamurilor, implicându-se social și spiritual în ajutorarea oamenilor. Biserica oferă ajutor uman și spiritual pentru că este conștientă de faptul că omul este o unitate inseparabilă de trup și suflet și că necesită un ajutor particular și specific pe ambele părți.

După cum s-a spus și la sfârșitul introducerii și se deduce și din conținutul lucrării, educația vizează multe aspecte ale dezvoltării personale, printre care cele intelectuale, fizice, psihice, sociale, spirituale. Dreptul omului la educație arată demnitatea unicității persoanei, care se dezvoltă și învață într-un mod nemaiîntâlnit întreaga viață, de la concepție până la moarte. Pentru aceasta și principiile educației sunt foarte clare: egalitate în șanse, nediscriminare, incluziune. La o cunoaștere de ansamblu a omului este chemat educatorul, care reprezintă unul dintre principalele modele de referință pentru copii și pentru cei care sunt formați în învățământ.

Implicarea statului și a Bisericii este un aspect important al procesului educațional, acest proces fiind influențat de activitatea și asistența diferitelor forme de organizare. Se

poate spune că, din cele prezentate în lucrarea de față, principala resursă care sprijină educația și sistemul educativ este cea umană. Fără implicarea persoanelor nu se poate rezolva nicio problemă socială, așa cum fără faptele concrete de milostenie și caritate ale credinței creștine nu se poate vorbi despre iubire față de Dumnezeu. Întotdeauna iubirea față de Dumnezeu se va concretiza în grija față de aproapele. S-a putut urmări cum congregațiile religioase activează în foarte multe țări și cum acestea sprijină educațional în moduri concrete: găzduirea studenților, activitatea în formele de învățământ și diferite programe formative.

Oamenii ar trebui să fie conștienți de aspectul educativ, pentru că acesta nu are loc numai în școli, ci la tot pasul. Cât trăiește, omul este învățat și îi învață și pe alții. Este important să se acorde importanță faptului că fiecare reprezintă un model de viață și că este ca un educator care transmite, poate chiar și indirect, informații despre sine, despre lume și despre credința Sa. Educația este una dintre necesitățile de hotar pentru ca un număr cât mai mare de persoane să progreseze și să exceleze în domeniile în care se regăsesc cel mai bine, în care își găsesc vocația.

Bibliografie

Resurse primare

1. *Biblia*, traducere și introducere de note de Bulai Alois și Pătrașcu Eduard, Editura Sapienia, Iași, 2013
2. *Conciliul vatican II*, Editura Arhiepiscopiei Romano-catolice de București, București, 1999
3. *Catehismul Bisericii Catolice*, Editura Arhiepiscopiei Romano-Catolice de București, București, 1993

Resurse secundare

4. Birch, Ann, *Psihologia dezvoltării*, Editura Tehnică, București, 2000
5. Comby, Jean, *Să citim istoria bisericii*, Editura Arhiepiscopiei Romano-catolice de București, București, 1999
7. Congregația pentru Educația Catolică, *Educating today and tomorrow*, Vatican, 2014
8. Cosmovici, Andrei și Iacob, Luminița (coord.), *Psihologie Școlară*, Editura Polirom, Iași, 2001
9. Moisin, Anton, *Arta educării copiilor și adolescenților în familie și la școală*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 2001
10. Consiliul pontifical pentru dreptate și pace, *Compendiu de doctrină socială a Bisericii*, Editura Sapienia, Iași, 2007
11. Dumea, Emil, *Teme de istorie a Bisericii*, Editura Sapienia, Iași, 2002
12. *DOCAT: Ce trebuie făcut? Doctrina socială a Bisericii Catolice*, traducere după Farcaș Lucian, Editura Sapienia, Iași, 2017
13. Fundația Arenales, *Educație personalizată*
14. Kulcsar, Tiberiu, *Factorii psihologici ai reușitei școlare*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1978

15. Moraru, Emil, *Catehetul, educator al credinței*, Editura Arhiepiscopiei Romano-catolice de București
16. Papa Francisc, *Educația – în slujba vieții*, traducere în română de Marina Fara, Editura Arhiepiscopia Romano-catolică București, București, 2014,
17. Papa Paul al VI-lea, *Octogesima adveniens*, Editura Sapientia, Iași, 2013,
18. Papa Ioan al XXIII-lea, *Mater et magistra*, Editura Sapientia, Iași, 2013,
19. Papa Ioan Paul al II-lea, *Familiaris consortio*, Editura Presa bună, Iași, 1994,
20. Pezzuto Giovanni, *Isus ne învață să educăm și să ne educăm*, Editura Pauline, București, 2013
21. Opera pontificală pentru vocațiile religioase, *Noi vocații pentru o nouă Europă*, Editura Presa Bună, Iași, 2000
22. Vlăsceanu, Lazăr (coord.), *Sociologie*, Editura Polirom, Iași, 2011
23. Verza, Emil (coord.), *Ghidul educatorului*, Editura Universitatea București, București, 1997
24. Leon-Dufor, Xavier, (coord.), *Vocabular de teologie*, Editura Arhiepiscopiei Romano-catolice de București, București, 2001
25. *YOUCAT, Catehismul Bisericii Catolice pentru tineri*, traducere în română după Mihai Pătrașc, Editura Sapientia, Iași, 2012

Reviste și articole

26. Revista de științe ale educației, anul IV, nr. 1-2 (6-7), Editura Universității de Vest, 2002
27. Revista Română de Sociologie, serie nouă, anul XVIII, nr. 3-4, Editura Academiei Române, București, 2007
28. Danciu, Liliana Elena, “Aspecte generale ale comunicării verbale”, în: Revista de științe ale educației, anul IV, nr. 1-2 (6-7), Editura Universității de Vest, 2002
29. Ion Al. Dumitru, “Învățarea mediată și eficiența acțiunii educaționale”, în: Revista de științe ale educației, anul IV, nr. 1-2 (6-7), Editura Universității de Vest, 2002

30. Petruș, Alexandrescu, “Educația- Între politic și realitate”, în: Revista Română de Sociologie, serie nouă, anul XVIII, nr. 3-4, Editura Academiei Române, București, 2007

Resurse internet

31. www.arcb.ro
32. www.catholica.ro
33. www.cercetasiimarini.ro
34. www.constitutiaromaniei.ro
35. www.ercis.ro
36. www.libertatea.ro
37. www.magisteriu.ro
38. www.iccv.ro
39. www.oldsite.edu.ro
40. www.scout.ro
41. www.salvaticopiii.ro
42. www.readysetgo.ro
43. www.vatican.va